

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Evaluation of Inter-University Cooperation Programmes: The Case of Higher Education Council Anatolia Project

Fatih Demir
Elif İlhan

Article Information

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1428891

Received: 31.01.2024

Revised: 06.06.2024

Accepted: 13.06.2024

Keywords:

Higher Education,
Inter-university Cooperation,
HEC Anatolia Project,
Education and Research
Support Programme,
Sustainability

Abstract

While the competition among universities is accelerating, national and international co-operations are also increasing. However, the important thing is not the quantitative increase but the establishment of qualified and sustainable cooperation. In this study, it is aimed to evaluate the education and training support dimension of Higher Education Council (HEC) Anatolia Project-Support Programme for Education and Research within the scope of inter-university cooperation. The study was designed in accordance with the holistic single case design of qualitative research. The study group consists of 45 students studying at a junior university and 6 faculty members working at a senior university as part of HEC Anatolia Project. The data obtained through interviews were analysed by descriptive analysis method. Some of the study findings are as follows: The initial reactions of the students regarding the project were mostly positive and they stated that all the courses they took from the senior university were effective and they expressed their satisfaction with the courses, focusing on the teaching, content, assessment and evaluation process of the courses and the faculty members. The faculty members stated that they were satisfied with teaching students at a different university and contributing to their development, but they had to struggle with many difficulties and problems during the project. Based on the study results, suggestions that will contribute to the sustainability of inter-university co-operation and finally suggestions for researchers are presented.

Üniversitelerarası İş Birliği Programlarının Değerlendirilmesi: Yüksek Öğretim Kurulu Anadolu Projesi Örneği

Makale Bilgileri

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1428891

Yükleme: 31.01.2024

Düzeltilme: 06.06.2024

Kabul: 13.06.2024

Anahtar Kelimeler:

Yükseköğretim,
Üniversitelerarası İş Birliği,
YÖK Anadolu Projesi,
Eğitim-Öğretim ve
Araştırmada Destek
Programı,
Sürdürülebilirlik

Öz

Üniversiteler arası rekabet hızlanırken ulusal ve uluslararası iş birlikleri de artmaktadır. Ancak önemli olan nicelik artışı değil nitelikli ve sürdürülebilir iş birliklerinin kurulmasıdır. Bu araştırmada üniversiteler arası iş birliği kapsamında Yüksek Öğretim Kurulu Anadolu Projesi-Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim destek boyutunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırmaların bütüncül tek durum desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, YÖK Anadolu Projesi kapsamındaki bir genç üniversiteden 45 öğrenci ile bir kıdemli üniversiteden 6 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Görüşmeler yoluyla elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bazı bulguları şöyledir: Öğrencilerin projeye ilişkin ilk tepkileri çoğunlukla olumlu görüşleri kapsamaktadır. Öğrenciler, kıdemli üniversiteden aldıkları tüm derslerin etkili olduğunu ve derslerin işlenişine, içeriğine, ölçme-değerlendirme sürecine ve öğretim üyelerine odaklanarak derslere ilişkin memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Öğretim üyeleri ise farklı bir üniversitedeki öğrencilere ders vermekten ve onların gelişmelerine katkıda bulunmaktan memnun olduklarını, ancak proje sürecinde pek çok olumsuzluk ve sorunla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak üniversiteler arası iş birliklerinin sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacak nitelikte öneriler ve son olarak araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Sorumlu Yazar: Elif İlhan, Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye, elif.ilhan00@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8536-1571.

Yazar2: Fatih Demir, Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye, fatihdemir1@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2013-4626.

Atf için: Demir, F. & İlhan, E. (2024). Üniversitelerarası iş birliği programlarının değerlendirilmesi: Yüksek Öğretim Kurulu Anadolu Projesi örneği. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 1259-1306.

Giriş

Üniversiteler kendilerinden beklenen görevleri yerine getirirken ulusal ve uluslararası düzeyde iş birlikleri kurmaktadır. Bu iş birlikleri ile kaynakların paylaşımını sağlamak, eğitim/öğretim programlarında yenilik yapmak ve itibar/saygınlık geliştirmek vb. amaçlanmaktadır (Chou, 2012). Stratejik ortaklıklar, ortak girişimler, ortaklıklar gibi çeşitli adlarla kurulan iş birlikleri, iki ya da daha fazla üniversite arasında program/kurum düzeyinde ya da üniversiteler ile özel/kamu sektöründen temsilciler arasında kurulabilmektedir (Eddy, 2010). Üniversiteler arasındaki iş birliği, her bir paydaşın katkısı ile gerçekleştirilecek olan ve tüm paydaşlar tarafından arzu edilen bir sonuca ulaşmak için kaynak ve uzmanlık ittifakı oluşturmak şeklinde tanımlanabilir (Barnett ve diğerleri, 2010). İşbirlikleri sayesinde üniversiteler kendilerinden beklenen zorlu görevleri yerine getirirken birbirlerinin kaynaklarından yararlanmakta ve sahip oldukları “kapasiteleri” bir araya getirmektedir (Russell ve Flynn, 2000). Bu kapasiteler, üniversitelerin sahip oldukları insan kaynağı, altyapı zenginlikleri, daha önce kurdukları iş birliklerinden çıkardıkları dersler vb. olabilir.

Üniversitelerarası iş birlikleri bazen üst bir kurulun kararıyla veya yönlendirmesiyle bazen ise üniversite düzeyindeki girişimlerle gerçekleştirilmektedir. Kurumlar arasındaki iş birliğinin etkili olabilmesi için üst yönetimin karar alma sürecine dahil edilmesi, her bir kurumun sorumluluklarının açıkça belirlenmesi, etkili yönetim ve personel kaynağının sağlanması gibi şartların yerine getirilmesine dikkat edilmelidir (Barnett ve diğerleri, 2010). Lefever-Davis ve diğerleri (2007), paydaşlar arasında daha önce de farklı iş birlikleri kurulduysa, ortak hedeflere sahiplerse, eşzamanlı olarak paydaşlar kendilerini yeniliyorsa ve iletişim etkiliyse iş birliklerinin başarılı olabileceğini vurgulamıştır. Chou (2012) ise geliştirdiği modelde faydalı ve memnun edici bir iş birliği için iş birliğine bağlılığı, uygulanan öğretim programını ve öğrenme olanaklarını, kalite-risk yönetimini, coğrafi-ekonomik şartları ve değişim yönetimini temel etkenler olarak belirlemiştir. Cunningham ve Tedesco’ e (2001) göre ise başarılı iş birliklerinin kurulabilmesi için amaçların ortak olması ve açıkça belirlenmesi, yönetimin destek vermesi ve güven duyması, kararların paydaşlarla birlikte alınması, tüm paydaşların iş birliğinden faydalanması ve sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir.

Üniversiteler arası iş birliklerinin pek çok faydası bulunmaktadır: Bunlar; maliyet azaltma, yenilik sağlama, verimliliği ve hesap verebilirliği artırma, üniversiteler arası ilişkileri güçlendirme, kurumun itibarını artırma şeklinde sıralanabilir (Chou, 2012). Aynı zamanda akreditasyon dernekleri; ilgili kurum/kuruluşlar ve işverenler de bilgi üretiminde, araştırmada, öğrenci öğrenmesinin sağlanmasında ve diğer kurumsal görevlerin yerine getirilmesinde iş birliğinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Ramaley, 2001, aktaran Kezar, 2005). İşbirliklerinin önemi ve faydaları konusunda tutarlı bir alanyazının mevcut olduğu belirtilebilir ancak bu tür çalışmalara katkı sağlayan öğretim üyelerinin nasıl ödüllendirileceği (Eddy, 2010) ve başlatılan iş birliklerinin sürdürülebilirliğini

sağlayacak etmenlerin neler olduğu konusunda uygulamalara dayalı daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

Üniversiteler arası iş birlikleri hem uluslararası hem de ulusal düzeyde gerçekleştirilebilmektedir. Bu araştırmada, Türkiye’de ulusal düzeyde gerçekleştirilen iş birliklerine odaklanılmaktadır. Bu kapsamda aşağıda Türkiye’de üniversitelerin mevcut durumu ve bazı iş birliği projeleri kısaca açıklanmaktadır.

Türkiye’de Üniversitelerin Mevcut Durumu ve İşbirliği Projeleri

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bireysel, toplumsal, ekonomik vb. etmenler yükseköğretime erişim talebini artırmaktadır (Ekinci, 2009). Bu talebi karşılamanın gereği ve politik kaygılar, sahip olunan kaynakların yeterliliği dikkate alınmadan yeni üniversitelerin açılmasına neden olmaktadır (Karakütük ve Özdemir, 2011). Bu durum Türkiye’deki üniversite sayılarındaki artışın hızlı ve sürekli olmasına neden olmuş ve 2023 yılı itibarıyla Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin toplam sayısı 208’e ulaşmıştır (YÖK, 2023). Özellikle son 20 yıldır yasal şartlar yerine getirilmesine rağmen gerekli fiziksel, teknik ve akademik altyapı henüz olgunlaştırılmadan pek çok üniversitenin açıldığı görülmektedir. Yeni kurulan bir üniversitede öğretim ve araştırma faaliyetleri için donanımlı yapılara, öğrencilere sunulacak barınma ve yaşam alanlarına, sosyal-kültürel olarak öğrencileri destekleyecek kampüs imkânlarına, nitelikli akademik ve idari personele ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, bir üniversitenin kurulabilmesi için yasal şartların tamamlanmasının tek başına yeterli olamayacağı açıktır.

Türkiye’de 2006-2010 yılları arasında kurulan devlet üniversitelerinin tamamına yakınının sosyo-ekonomik olanaklar açısından dezavantajlı şehirlerde kurulduğu söylenebilir. Kuruldukları dönemde özellikle altyapı sorunları olsa bile bu üniversitelerin günümüzde derslik, kampüs gibi temel fiziki yapılanmalarını büyük oranda tamamladıkları bilinmektedir. Öte yandan o dönem yeni kurulan bu üniversitelerin altyapı ihtiyaçlarının yanında öğretim üyesi ihtiyacını karşılama konusu da karşı karşıya kaldıkları önemli bir durumdur (Acar, 2012; Doğan, 2013; Korkut ve diğerleri, 1999). YÖK tarafından hazırlanan o dönemki raporlarda da Türkiye’de yükseköğretim sisteminde öğretim üyesi açığının olduğu, üniversite sayısının artmasıyla nitelikli öğretim üyesi ihtiyacının da arttığı ve bu nedenle yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası eğitim programlarının genişletilmesi gereği vurgulanmıştır (YÖK, 2005). Farklı zamanlarda yapılan araştırmalar “yeni” kurulan üniversitelerin sorunlarının benzer olduğunu ve bazılarının süregeldiğini göstermektedir (Acar, 2012; Doğan, 2013; Korkut ve diğerleri, 1999). Bu sorunları çözüme kavuşturmak için üniversiteler düzeyinde yapılması gerekenlerin yanı sıra Türkiye’deki yükseköğretim sisteminin merkezîyetçi yapılanmasından dolayı YÖK düzeyinde de gerçekleştirilmesi gereken pek çok düzenleme ve teşvik bulunmaktadır. Bunlardan biri, iki ya da daha çok üniversite arasında iş birliklerinin kurulması ve/veya teşvik edilmesidir.

Türkiye’de üniversiteler arası iş birliği projelerinin yasal dayanağı 16 Temmuz 1999 tarih ve 23757 sayılı "Lisansüstü Eğitim Öğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile atılmıştır (Toprak, 2021). Bu yönetmelikte “iki veya daha fazla yükseköğretim kurumunun önerisi ve Yükseköğretim Kurulu kararı ile yükseköğretim kurumları arasında ortaklaşa yürütülecek lisansüstü programlar açılabilir” maddesi bulunmaktadır. Toprak’ın (2021) belirttiği gibi bu madde sayesinde üniversiteler arasında öncelikle eğitim alanında iş birlikleri kurulmuştur. Daha sonra ise özellikle araştırma alanında da üniversiteler arası iş birliklerinin kurulduğu görülmektedir.

Türkiye’de üniversiteler arası iş birliklerin pek çoğu bölge odaklı kurulmaktadır. Bu iş birliklerinden bazıları ve başlangıç tarihleri şöyledir: ADIM Üniversiteleri (2001), Üniversitelerarası İşbirliği Programı (2006), Batı Karadeniz Üniversiteleri Birliği (2007), İzmir Üniversiteleri Platformu (2008), Trakya Üniversiteler Birliği (2012), Konya Ovası Projesi Bölgesi Üniversiteler Birliği (2012), Orta Karadeniz Bölgesi Üniversiteleri Platformu (2013), GAP Bölgesi Üniversiteleri Birliği (2018) (Toprak, 2021). Bunlar genel olarak dâhil olan üniversiteler arasındaki eğitim-öğretim faaliyetlerinde, bilimsel ve teknik, sosyal ve kültürel etkinliklerde iş birliklerini kapsamaktadır. Bu kapsamlı iş birliklerinin yanı sıra üniversiteler arasında ikili anlaşmalarla kurulan iş birlikleri veya özelleştirilmiş bir amacı gerçekleştirmek için yapılan iş birlikleri de vardır. Örneğin; Ankara Hacı Bayram Veli, Gazi, ODTÜ başta olmak üzere 14 üniversite arasında Karabük Üniversitesi’nde düzenlenecek Türkiye'nin ilk Sosyal Bilimler Festivali (Sosyalfest) için bir iş birliği kurulmuştur (Sosyalfest, 2024).

Üniversiteler arasında kurumsal çabalarla oluşturulan iş birliklerinin yanı sıra özellikle yeni kurulan üniversitelerin ihtiyaçları doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından başlatılan çeşitli proje ve programlar da bulunmaktadır. Örneğin; öğretim üyesi yetiştirme programı (ÖYP), yurt içi ve yurt dışı lisansüstü eğitim programlarının harmanlanmasıyla elde edilmiş bir model ile öğretim üyesi yetiştirilmesini amaçlamaktadır (YÖK, 2024b). YÖK tarafından 2002 yılında başlatılan bu program yaklaşık 13 yıl uygulanmış ancak sürdürülebilirliği sağlanamamıştır.

YÖK tarafından gerçekleştirilen bir diğer önemli iş birliği programı 2009-2010 eğitim-öğretim yılında başlatılan Farabi Değişim Programıdır (Yükseköğretim Kurumları Arasında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Değişim Programı). Program; ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim-öğretim yapan yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişimini kapsamaktadır (YÖK, 2024a). Farabi Değişim Programı, öğrenci veya öğretim üyelerinin bir veya iki yarıyıl süresince kendi kurumlarının dışında bir yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmelerini amaçlamaktadır (YÖK, 2024a). Yaklaşık 10 yıl devam eden bu programın da sürdürülebilirliği sağlanamamıştır. YÖK, 2020 yılında Koronavirüs (Covid-19) salgınına karşı alınacak tedbirler ile ilgili olarak 2020-2021 eğitim öğretim yılında Farabi Değişim Programı

kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan hareketliliğin iptal edildiğini, sonrasında da 2021-2022, 2022-2023 ve 2023-2024 eğitim öğretim yıllarında da değişim yapılmayacağını açıklamıştır (YÖK, 2024a).

YÖK Anadolu Projesi

YÖK tarafından başlatılan bir diğer geniş kapsamlı proje ise YÖK Anadolu Projesidir. YÖK Anadolu Projesi, Anadolu'da özellikle Ankara'nın doğusunda 2006'dan sonra kurulan üniversiteler arasından seçilen 15 genç üniversitenin, geleneği oluşmuş kıdemli 12 üniversitenin insan kaynağından ve alt yapısından yararlanmasını hedefleyen bir projedir (Saraç, 2021). YÖK Anadolu Projesi, "dijital dönüşümde destek programı" ve "eğitim-öğretim ve araştırmada destek programı" olmak üzere iki ana başlıktan oluşmaktadır (YÖK, 2021):

A. Dijital Dönüşümde Destek Programı: Bu program, Kasım 2018 tarihinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden sekiz üniversitenin öğretim üyelerine "dijital çağda yükseköğretimde öğrenme ve öğretme" adlı dersin verilmesi ile başlamış ve "Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm" adıyla devam etmiştir (YÖK, 2019). Bu kapsamda da yine öğretim üyelerine aynı ders verilmiş, ardından zorunlu bir ders olarak internet teknolojileri, taşınabilir teknolojiler, sosyal ağlar, geleceğin teknolojileri, bilişim etiği, bulut bilişim, teknoloji ve yaşam boyu öğrenme gibi konuları kapsayan "dijital okur-yazarlık" dersi açılmıştır (YÖK, 2021). Ayrıca Sakarya Üniversitesi'nin geliştirdiği uzaktan eğitim platformu, dijital altyapısı daha az güçlü olan 15 üniversiteye YÖK koordinasyonunda ve TÜBİTAK-ULAKBİM iş birliği ile sunulmuştur. Bu program kapsamında 2020 yılında başlatılan bir diğer proje ise YÖK Sanal Laboratuvarı Projesidir. Bu proje ile laboratuvar uygulamalarının en yoğun olduğu genel kimya ve genel fizik laboratuvarı dersleri YÖK Sanal Laboratuvar uygulaması ilk etapta 18 üniversitenin fen ve mühendislik fakülteleri ile meslek yüksekokullarının çeşitli programlarında öğrenim gören öğrencilerin kullanımına sunulmuştur (YÖK, 2019; 2021).

B. Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programı: Bu program kapsamında YÖK tarafından 2006 yılı ve sonrasında kurulan bazı devlet üniversiteleri "genç üniversite"; 2006 yılından önce kurulmuş bazı devlet üniversiteleri ise "kıdemli üniversiteler" (YÖK, 2021) olarak tanımlanmıştır. Projeye dâhil edilen genç ve kıdemli üniversiteler Tablo 1'de gösterilmektedir. (YÖK, 2021):

Tablo 1. YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programına dâhil edilen kıdemli ve genç üniversiteler

Kıdemli Üniversiteler	Genç Üniversiteler
Ankara	Ağrı İbrahim Çeçen
Bursa Uludağ	Ardahan
Çukurova	Artvin Çoruh
Ege	Bartın
Erciyes	Bayburt
Gazi	Bingöl
Gebze Teknik	Bitlis Eren
Hacettepe	Erzincan Binali Yıldırım
İstanbul Teknik	Hakkari
İstanbul	İğdır
Orta Doğu Teknik	Kilis 7 Aralık
Selçuk	Munzur
	Muş Alparslan
	Siirt
	Şırnak

Bu program kapsamında “kıdemli üniversite” olarak adlandırılan üniversitelerin öğretim üyeleri tarafından “genç üniversite” olarak nitelendirilen üniversitelerin öğrencilerine ders/dersler verilmesi, böylece genç üniversite olarak nitelendirilen üniversitelerin öğrencilerinin öğrenme deneyimlerinin zenginleştirilmesi hedeflenmektedir. Proje kapsamında eğitim desteği verecek kıdemli üniversiteler ve bu desteği alacak genç üniversiteler program düzeyinde eşleştirilmiş, program düzeyinde protokoller hazırlanmıştır (YÖK, 2021).

Bu protokoller çerçevesinde yapılacak iş birliklerinden biri kıdemli üniversitelerde bulunan profesör veya doçent unvanına sahip öğretim üyelerinin genç üniversitelerin belirlenen alanlardaki programlarında ders vermelerinin sağlanmasıdır. Derslerin verilmiş şekli, süresi, sayısı, ücretlendirmesi gibi konularda YÖK tarafından herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak üniversiteler arasında eşleştirme protokollerinin yapılması gerektiği belirtilmiştir (YÖK, 2021). Bu durumda dersler özelindeki düzenlemelerin de eşleştirme protokolleri kapsamında olduğu düşünülebilir. Ayrıca derslerin yanı sıra kıdemli üniversiteler tarafından genç üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere alandaki yenilikçi gelişmelerin; seminerler, webinarlar yoluyla aktarılması amaçlanmıştır. Projenin araştırmada destek boyutu kapsamında ise eşleşen üniversitelerin eğitim ve öğretim, araştırma altyapıları ve kütüphane imkânlarının karşılıklı olarak kullanılması ve eşleşen üniversitelerin belirleyecekleri alanlarda ortak yayın ve projelerin yürütülmesi amaçlanmıştır (YÖK, 2021).

Projenin izlenmesi kapsamında ise sorumlu Koordinasyon Kurulunun eşleşen üniversitelerden yıllık rapor istemesi, gerekli hallerde yerinde incelemelerde bulunması ve inceleme sonucu hazırlanan raporu YÖK Başkanlığı'na sunması gerekmektedir. YÖK Anadolu Projesinin, ilan edildiği 2021 yılı itibarıyla YÖK tarafından hazırlanan eşleştirmelere uygun olarak üç yıl süreyle devam edeceği duyurulmuştur (YÖK, 2021).

Araştırmanın Önemi

Küresel yükseköğretimdeki gelişmeler incelendiğinde son yıllarda YÖK Anadolu Projesinin temel amacı olan “üniversiteler arası iş birliğini” uygulamaya geçirecek farklı projelerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim-öğretim amaçlı iş birliği yükseköğretimde yaygın bir uygulamadır. Bu iş birlikleri kurum düzeyinde olabileceği gibi ulusal düzenlemelerle de gerçekleştirilebilir. Türkiye’de olduğu gibi merkeziyetçi yükseköğretim sistemlerinde üst kuruluşların yükseköğretimde eğitim ve araştırmada iş birliklerini kurması ve desteklemesi beklenmektedir (Hanada ve Horie, 2021). Ancak farklı kurumları bir araya getiren bu tür iş birliklerinin ulusal kurumlar tarafından desteklenmesi ve/veya zorunlu tutulması (Farrell ve Seifert, 2007) hedeflenen sonuçlara ulaşılmasını garantilemez. Nitekim zaman zaman başarısızlıkla sonuçlanan iş birliği girişimleri de bulunmaktadır. Bu nedenle özellikle çok paydaşlı iş birliği projelerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim/öğretim programlarında olduğu gibi projelerin de etkililik ve fayda açısından değerlendirilerek projelerin sürdürülmesi, devam ettirilmesi veya sonlandırılması açısından karar verilmelidir (İlhan ve Kalaycı, 2019).

Yerli alanyazın incelendiğinde üniversiteler arasında iş birliğini konu edinen sınırlı sayıda araştırmanın olduğu görülmektedir. Örneğin, üniversitelerarası iş birliği kapsamında Öğretim Üyesi Yetiştirme Projesini (ÖYP) konu edinen araştırmalar incelendiğinde bunların sınırlı sayıda olduğu, kısa bir zaman aralığında yapıldığı ve yaklaşık son on yılda yeni bir araştırmanın yapılmadığı görülmektedir (Çelebi ve Tatık, 2012; Güven ve Brewster, 2013; Taş ve diğerleri, 2016). Bu üniversitelerarası iş birliği kapsamındaki araştırmaların bazılarında ise Farabi Değişim Programı’na odaklanılmaktadır (Oktan, 2010; Gökçek, 2013; Özel ve diğerleri, 2014; Şahin ve diğerleri, Demir ve Arcagök, 2017). Bu program ile ilgili araştırmaların da ÖYP ile ilgili olanlarla benzer sınırlılıklara sahip olduğu belirtilebilir. Uluslararası düzeyde üniversiteler arası iş birliği programı olarak kabul edilebilecek Erasmus Değişim Programları ile ilgili çalışmalar ise nispeten daha fazla ve genellikle katılımcı görüşlerine odaklıdır (Arslan, 2013; Aslan ve Jacobs, 2014; Kılavuz ve Yanpar Yelken, 2022; Saban ve diğerleri, 2019; Özdem, 2013; Ünal, 2016; Ünal ve Özdemir, 2013). Yapılan alanyazın taranmasında üniversitelerarası iş birliğinin önemli örneklerinden olan YÖK Anadolu Projesinin değerlendirilmesini konu edinen herhangi bir araştırmaya ve kurumsal rapora ulaşılamamıştır.

Çok fazla paydaşı olan ve buna bağlı olarak etki alanı oldukça geniş olan YÖK Anadolu Projesi’nin üniversiteler arası iş birliği kapsamında değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçları dikkate alınarak iyileştirme faaliyetlerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Değerlendirme sürecinde projenin doğrudan faydalanıcısı olan öğrencilerin ve projenin uygulama aşamasının önemli bir ögesi olan öğretim üyelerinin görüşleri önemlidir. Proje sürecinde karşılıklı etkileşim halinde olan ve tüm süreci deneyimleyen bu iki önemli paydaşın görüşlerinin belirlenmesi projenin uygulanma süreçlerine ilişkin mevcut durumun ortaya konulmasını sağlayabilecek niteliktedir. Ayrıca projenin

değerlendirilmesinin hem bu projenin iyileştirme faaliyetleri için hem de benzer projelerin tasarım /uygulama süreçleri için veri sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; üniversiteler arası iş birliği kapsamında YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim destek boyutunun değerlendirilmesidir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. YÖK Anadolu Projesi kapsamında genç üniversite öğrencilerinin Kıdemli Üniversite öğretim üyelerinden ders alma süreçlerine ilişkin görüşleri ve önerileri nelerdir?
2. YÖK Anadolu Projesi kapsamında kıdemli üniversite öğretim üyelerinin YÖK Anadolu Projesi kapsamında ders verme süreçlerine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu nitel araştırma güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde inceleyen bir bütüncül tek durum çalışmasıdır (Yin, 2011). Bütüncül tek duruma göre desenlenen araştırmalarda bir durum, onu deneyimleyen kişilerin görüşleri temel alınarak incelenmektedir (Gall ve diğerleri, 1996). Araştırmada YÖK Anadolu Projesi kapsamında kıdemli bir üniversiteden ders alma durumu, bu dersleri alan öğrencilerin ve ders veren öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu durum çalışmasında Creswell ve Clark'ın (2011) belirttiği aşamalara uygun olarak öncelikle durumun derinlemesine incelenmesi için YÖK Anadolu Projesi ayrıntılı bir biçimde açıklanmış; farklı veri kaynaklarından veri elde edilmesi için hem öğretim üyeleri hem de öğrencilerden veri toplanmış, elde edilen verilerden incelenen durumu açıklayacak şekilde temalar oluşturulmuş, bulgular bu temalara göre yapılandırılmış ve böylelikle ulaşılan temalara yansıtılmıştır.

Bu araştırma aynı zamanda bir program değerlendirme çalışmasıdır. Program değerlendirmenin amacı programın etkililiğini belirlemek ve daha etkili hale getirilmesini sağlamaktır (Kirkpatrick ve Kirkpatrick, 2007). Araştırma Kirkpatrick tarafından geliştirilen dört aşamalı program değerlendirme modelinin tepki aşaması dikkate alınarak yapılandırılmış. Bu doğrultuda YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim destek boyutuna ilişkin katılımcıların tepkileri ve daha etkili olması için önerileri belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

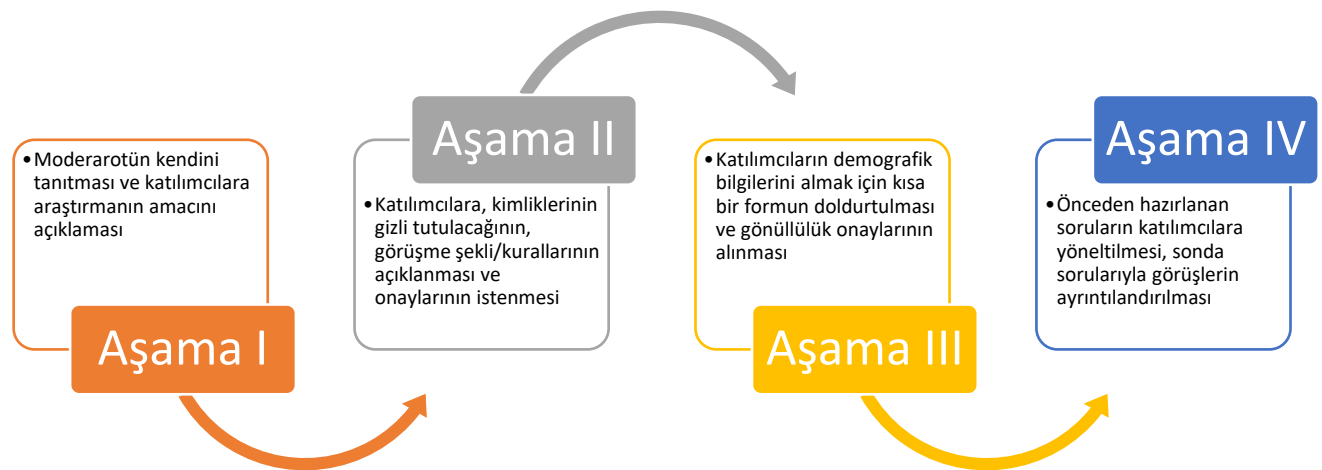
Araştırmanın çalışma grubunu, YÖK Anadolu Projesi kapsamında bir genç üniversitede öğrenim gören öğrenciler arasından bu proje kapsamında ders alan 45 öğrenci ile bir kıdemli üniversitede görev yapan ve proje kapsamında ders veren 6 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Öğrenciler; 2021-2022 öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü ve Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğrencileri arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Öğrencilerin 35'i kadın, 10'u erkektir ve not

ortalamaları 2:50-4:00 arasında değişmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu proje kapsamında bir-iki ders, öğrencilerin yalnızca ikisi beş ve daha fazla ders almışlardır.

Öğretim üyeleri ise bir kıdemli üniversitenin sağlık bilimleri ve eğitim fakültelerinde görev yapan ve proje kapsamında ders veren sekiz öğretim üyesi arasından araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden altı öğretim üyesinden oluşmaktadır. Öğretim üyelerinin dördü proje kapsamında iki; diğerleri ise birer ders vermiştir. Öğretim üyelerinden biri erkek, diğerleri kadındır. Öğretim üyelerinden biri doçent, diğerleri ise profesördür. Öğretim üyelerinden üçü Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümünde, diğer üçü ise Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında görev yapmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Öğrencilerle çevrimiçi odak grup görüşmeleri, öğretim üyeleri ile ise telefonla ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerin çevrimiçi olması mekânsal problemlerin ortadan kaldırılmasını ve daha fazla katılımcıya ulaşılmasını sağlamıştır (Gundumogula, 2020). Ayrıca görüşmelerin odak grup görüşmeleri şeklinde yapılması katılımcılar için daha güvenli bir ortam oluşturulmasını (Onwuegbuzie ve diğerleri, 2009) ve böylece görüşlerini daha açık şekilde dile getirmelerini, görüşme sorularının daha ayrıntılı tartışılmasını sağlamıştır (Willis ve diğerleri, 2009). Öğrencilerle gerçekleştirilen çevrimiçi odak grup görüşmeleri, Krueger (2002) temel alınarak Şekil 1'de gösterilen aşamalar takip edilerek gerçekleştirilmiştir:

Şekil 1. Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinin aşamaları

Öğrencilerden veriler, Haziran 2022'de gerçekleştirilen altı farklı çevrimiçi odak grup görüşmesi ile toplanmıştır. Görüşmelerdeki katılımcı sayıları altı ile dokuz arasında değişiklik göstermektedir. Her bir görüşme 60-90 dk. arasında sürmüştür. Onwuegbuzie ve diğerleri (2009) tarafından yapılan derleme çalışmasında da vurgulandığı gibi odak grup görüşmeleri 6-12 katılımcı ile

gerçekleştirilebilir ve genellikle 60-120 dakikada tamamlanmalıdır. Öğretim üyelerinden veriler ise Ağustos 2022’de 45-60 dk. süren görüşmelerle toplanmıştır.

Görüşmeler sırasında araştırmacılar tarafında hazırlanan görüşme formları kullanılmıştır. Detaylı alanyazın taraması yapılarak (Chou, 2012; Demir ve Arcagök, 2017; Eddy, 2010; Gökçek, 2013; Kezar, 2005; Özel ve diğerleri, 2014; Russell ve Flynn, 2000; Taş ve diğerleri, 2016) oluşturulan formların kapsam geçerliliğini sağlamak için eğitim bilimleri alanından iki uzmanın görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda formlar yeniden düzenlenmiş ve öğrenci formu için üç öğrenci ile öğretim üyesi formu için ise bir öğretim üyesi ile pilot uygulama gerçekleştirilerek soruların daha açık/anlaşılır olması için ifade ediliş biçimlerinde değişiklikler yapılmıştır. Öğretim üyeleri ve öğrenciler için hazırlanan formlarda demografik bilgileri ile ilgili soruların yanı sıra projeyi ilk duyduklarında neler hissettikleri neler düşündükleri, aldıkları derslere ve bu projeye ilişkin genel görüşleri ile derslerin/projenin daha etkili şekilde uygulanabilmesine ilişkin önerileri belirlemek amacıyla yöneltilen dörder açık uçlu sorular yer almaktadır.

Araştırmada görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz yöntemi uygulanırken öncelikle bir çerçeve oluşturulur, bu çerçevedeki temalara göre veriler işlenir, bulgular tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada çerçevenin oluşturulması ve temaların belirlenmesi sürecinde araştırma konusu ile kullanılan program değerlendirme modeli temel alınmıştır.

Araştırma sonuçlarının aktarılabilirliğini sağlayabilmek için veri toplama ve analiz süreçleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ayrıca araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için görüşmeler “uzun süreli yoğun katılım” sağlayacak şekilde gerçekleştirilmiştir (Maxwell ve diğerleri, 2009).

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri:

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi= 13.04.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası= 76

Bulgular

YÖK Anadolu Projesi kapsamında kıdemli bir üniversiteden ders alan genç üniversite öğrencilerinin ve ders veren öğretim üyelerinin görüşleri; ilk tepkiler, gerçekleştirilen derslere ilişkin görüşler, genel görüş ve öneriler olmak üzere üç ana tema altında aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır:

İlk Tepkiler

YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin genç üniversite öğrencilerinin ve kıdemli üniversite öğretim üyelerinin ilk tepkileri aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

Öğrencilerin ilk tepkileri: Görüşülen öğrencilerin tamamı, proje kapsamında kıdemli bir üniversiteden ders alacaklarını öğrendiklerinde bunu olumlu karşıladıklarını ve kendileri için faydalı olacağını düşündüklerini belirtmiştir. Ayrıca öğrenciler çoğunlukla bunun önemli bir fırsat olduğunu ve lisans eğitimlerine zenginlik katacağını düşündüklerini de vurgulamışlardır. Öğrencilerden biri (Ö-37) “Genç bir üniversitede eksiklikler yaşayacağımı düşünüyordum fakat bu durumun önüne geçildi ve güzel bir fırsat sunuldu.”, başka bir öğrenci (Ö-4) ise “Bu proje, kendimizi geliştirmemiz için önemli bir fırsat.” ifadeleriyle bu projeyi bir fırsat olarak gördüklerini vurgulamışlardır.

Öğrencilerden bazıları ise projeyi ilk kez duyduklarında şaşırıldıklarını ve merak ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden biri “derslerin nasıl işleneceğini merak ettim.” (Ö.39), bir diğeri ise “Nasıl olur acaba diye düşündüm?” (Ö-18) şeklinde projeye ilişkin duygularını açıklamışlardır.

Öğrenciler, ilk tepkilerini “mutluluk, heyecan, şaşkınlık ve merak” duygularıyla açıklamaktadırlar. Öğrencilerin tamamı bu projeyi duyduklarında mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Onlara göre mutluluklarının ve heyecanlarının kaynağı ise kıdemli üniversitenin kendisi ve ders alacakları öğretim üyeleridir. Öğrenciler bu kaynakları açıklarken onların bazı niteliklerine vurgu yapmışlardır. Bu nitelikler aşağıda Şekil 2 ve Şekil 3’te verilmektedir:

Şekil 2. Öğrencilerin öğretim üyelerine ilişkin kullandıkları niteliler

Şekil 3. Öğrencilerin kıdemli üniversiteye ilişkin kullandıkları niteliler

Şekil 2 incelendiğinde öğrencilerin ders aldıkları öğretim üyelerini “iyi, deneyimli, donanımlı, uzman, nitelikli”, Şekil 3’de ise bu öğretim üyelerinin çalıştığı üniversiteleri ise “köklü, farklı, iyi, büyük” gibi sıfatlarla nitelendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin hem öğretim üyelerine hem de üniversitelere ilişkin bu olumlu algıları onların projeyi ilk öğrendiklerinde olumlu duygular beslemelerine neden olmuştur.

Öğretim üyelerinin ilk tepkileri: YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin olarak kıdemli üniversite öğretim üyeleri ise ilk tepkilerini açıklarken öğrencilerin aksine duygularını belirtmek yerine sürecin başlangıcını açıklamışlardır. Öğretim üyelerinin bu projeyi ve kendilerinin de ders vermesi gerektiğini bağlı buldukları üniversite rektörlüğünden gelen bir yazı ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğretim üyeleri bunu bir “görevlendirme”, “rica”, “istek”, “dayatma” olarak değerlendirdiklerini ve açılacak dersi hali hazırda kendi üniversitelerinde veren öğretim üyelerinin doğrudan sürece dâhil edildiğini belirtmişlerdir. Bir diğer ifadeye göre onların görevlendirilmesinin özel bir nedeni olmadığını, ilgili dersi üniversitelerinde hâlihazırda kendileri verdiği için YÖK Anadolu Projesi kapsamında böyle bir görevlendirmenin yapıldığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinden bazıları bu süreci şöyle açıklamaktadır:

“Üst yönetim karar almış ... bölümüyle ilgili. Resmi yazıyla bildirildi. Direkt görevlendirildik. Ne olduğunu bilmeden bir anda içine düştüğümüz bir şeydi. İlk ders verenlerden biriydim. Enteresandı.”
ÖE-3

“Zaten kabul edilmiş bir projeydi. Onlar dersler talep etti, biz de aşamalı olarak dersleri açıyoruz. Benim dersim dâhil edildiği için doğrudan sürece girmiş oldum.” ÖE-4

“Projeyi bilmeden başladım. Ana Bilim Dalı Başkanı rica etti ve ben de alan uzmanı olduğum için dâhil oldum.” ÖE-5

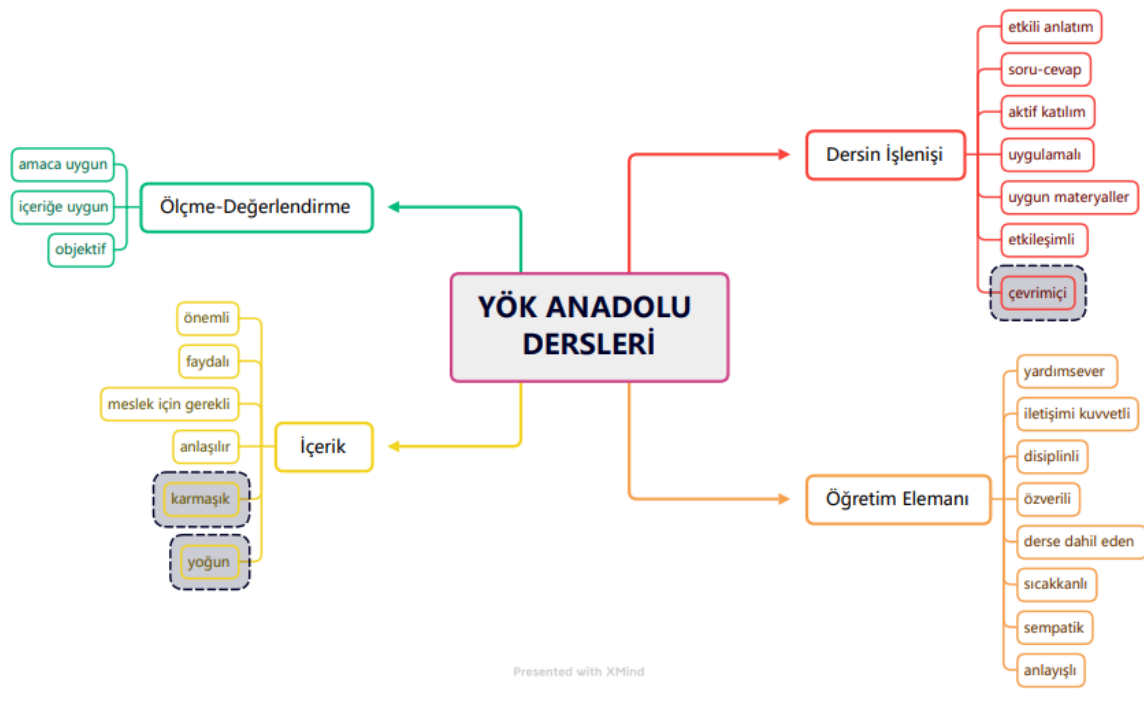
“Kabul edilebilir bir süreç değil, dayatmaydı.” ÖE-2

Kıdemli üniversite öğretim üyelerinin ifadelerinden anlaşılacağı gibi onlar projenin amacı, kapsamı, faydaları vb. hakkında herhangi bir bilgi sahibi olmadan, herhangi bir tanıtıcı toplantıya dâhil olmadan ders vermeye başlamışlardır. Öğrenci ve öğretim üyelerinin sürecin başındaki ilk tepkileri incelendiğinde öğrencilerin duyduğu “mutluluk, heyecan, şaşkınlık ve merak” duygularına karşılık öğretim üyelerinin ilk tepkileri ise “bir görevi yerine getirme çabası içerisinde olma” şeklinde ifade edilebilir.

Gerçekleştirilen Derslere İlişkin Görüşler

YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutunda gerçekleştirilen derslere ilişkin genç üniversite öğrencilerinin ve kıdemli üniversite öğretim üyelerinin görüşleri aşağıda sırasıyla verilmektedir.

Öğrencilerin gerçekleştirilen derslere ilişkin görüşleri: YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutunda gerçekleştirilen derslere ilişkin öğrencilerin görüşleri Şekil 4’te görülmektedir:

Şekil 4. YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutunda gerçekleştirilen derslere ilişkin öğrencilerin görüşleri

Genç üniversite öğrencilerinden YÖK Anadolu Projesi kapsamında kıdemli üniversiteden aldıkları derslerin etkili olma durumlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrenciler öncelikle aldıkları tüm derslerin etkili olduğunu vurgulamışlar ve derslerin işlenişine, içeriğine, ölçme-değerlendirme sürecine ve öğretim üyelerine odaklanarak derslere ilişkin memnuniyetlerini belirtmişlerdir.

Genç üniversite öğrencilerinin proje kapsamındaki derslere ilişkin görüşlerini belirtirken en çok odaklandıkları konu derslerin işleniş şeklidir. Derslerin işleniş sürecinin etkili olduğu, soru-cevap yöntemi kullanılarak kendilerinin derse dâhil edildiği ve böylelikle aktif katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Örneğin Ö-8 “*Dersler benim için çok etkili oldu. Özellikle soru cevap şeklinde işlenmesi öğrenmemiz açısından çok iyiydi.*” şeklinde memnuniyetini ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilere göre derslerde uygun materyallerin kullanılması, öğrencilerin derse dâhil edilmesi, etkileşimin yüksek olması derslerin işlenişinin etkili olmasını sağlamıştır. Ö-17 “*Detaylı ve sürükleyici ders anlatımından dolayı derse olan ilgim arttı.*” ifadeleriyle dersin işlenişinden memnuniyetini belirtmiştir.

Genç üniversite öğrencileri, derslerin çevrim-içi verilmesi konusunda ise oldukça az sıklıkta da olsa çevrim-içi olmasının verimi azalttığı belirtilmiştir. Öte yandan; bazı öğrenciler özellikle “*çevrimiçi olmasına rağmen*” (Ö-25, Ö-38, Ö-42, Ö-45) ifadesini kullanarak derslerin işlenişinden memnuniyetlerini ifade etmiştir. Örneğin; “*Dersi işleyişi bakımından online olarak verilen dersten alınabilecek en iyi verim alındı.*” (Ö-42), “*Uygulamaya dayalı bir ders olmasına rağmen online işlenişi çok problem oluşturmadı*” (Ö-38).

Araştırmanın bu bulgusu öğrencilerin çevrimiçi derslerden beklentisinin daha düşük olduğunu göstermektedir.

Genç üniversite öğrencileri, sıklıkla derslerin içeriklerinin önemli ve faydalı olduğunu, meslekleri için gerekli olan konuları kapsadığını belirtmişlerdir. İçerik ile ilgili bu özellikler onlar için memnun edicidir. Örneğin; Ö-9 “Derste benim mesleğim için gerekli olacak birçok bilgiyi gayet net bir şekilde detaylı öğrendiğimi düşünüyorum.” diyerek içeriğin öğrenmesini olumlu etkilediğini; Ö-20 ise “İçeriği bulunduğumuz üniversitedeki derslere göre daha kapsamlı ve önemli oluyor. Bu da beğendiğim bir durum.” ifadeleriyle memnuniyetini açıklamıştır. Ö-23 ise içeriğin düzenlenmesine de vurgu yaparak “Slaytlar, tablolar, konuların ele alınış biçimi açısından dersler anlaşılırdı”. Öte yandan, öğrenciler daha az sıklıkla da olsa derslerin içeriğinin karmaşık ve yoğun olduğunu ifade etmişlerdir.

Diğer taraftan öğrenciler proje kapsamında gerçekleştirilen derslerden memnuniyetlerini ifade ederken derslerin ölçme değerlendirme boyutuna da dikkat çekmişlerdir. Onlara göre derslerde yapılan sınavlar ve ölçme amaçlı verilen ödevler dersin amacına/içeriğine uygundur ve adil şekilde değerlendirilmiştir. Örneğin Ö-17 “Ölçme değerlendirme soruları da gayet güzeldi ve yerindeydi.” Ö-38 “Ölçme kısmında adil olunduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Derslerin ölçme-değerlendirme süreçlerine ilişkin öğrenci görüşlerinin tamamının olumlu olması dikkat çekicidir.

Öğretim üyelerinin gerçekleştirilen derslere ilişkin görüşleri: Öğretim üyeleri, proje kapsamında verdikleri derslere ilişkin kıdemli üniversitede de aktif olarak yürüttükleri için bu derslerin içeriği, işlenişi ve ölçme-değerlendirme boyutlarında herhangi bir değişiklik yapmadıklarını belirtmişlerdir. Ders sürecinin en önemli paydaşları olan öğrencilere ilişkin ise onların ön öğrenmeleri, motivasyonları ve derse katılımlarına ilişkin görüşler belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ön öğrenmelerindeki eksikliklerden kaynaklanan bazı sorunların olduğu görüşü öğretim üyeleri tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Buna ilişkin bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

“Üniversiteye giriş sınavının belirleyici olduğunu anladım. Öğrencilerden gelen sorular farklılaşıyor, basitleşiyor.” ÖE-6

“Benim dersim üçüncü sınıf dersiydi. Öğrencilerin temel dersleri çok iyi kavraması gerekiyor. O derslerdeki yetersizliği-burada da bazen hissediyorum ama- o dönemde çok fazla hissettim.” ÖE-4

Öğretim üyelerinin, öğrencilerin derse karşı motivasyonları ve derse katılımlarına ilişkin görüşleri birbirlerinden oldukça farklılaşmaktadır. Bazı öğretim üyeleri derslerde öğrenci motivasyonunun ve katılımın yüksek olduğunu vurgularken bazıları bu konudaki memnuniyetsizliklerini belirtmiştir.

“Kalabalık ve uzaktan eğitim olduğu için anlattıklarımızın ne kadarı geçiyor, bilemiyoruz. Öğrencilerden bir soru bile gelmiyor.” ÖE-2

“Derse katılım sağlayan öğrenci sayısı çok düşüktü. Soru sorduğumda 2-3 öğrenciden cevap alıyordum. Öğrencinin isteksizliği hoca motivasyonunu da dersin etkinliğini de düşürüyordu” ÖE-4

“Öğrencilerin motivasyonu daha da yüksekti. Bizim öğrencilerle arasında performans açısından fark yoktu.” ÖE-1

“Öğrenciler çok başarılı, iyiydiler. Bazı şeylerden mahrum kalıyorlar.” ÖE-3

“İlk girdiğim dönem, sınıf çok ilgiliydi. Başarıydı. Hazırbulunuşluk seviyeleri düşüktü. Ama öğrenme çabaları vardı. Ama son dönemkiler biraz daha zayıftı. Çok saygılıydılar.” ÖE-5

“Öğrenciler çok mutluydu. Motivasyonları yüksekti.” ÖE-6

Öğretim üyelerinin görüşlerindeki bu farklılıkların, öğrencilerin motivasyonlarının ve katılımlarının bölümler arasında veya aynı bölümün farklı sınıfları arasında değişiklik göstermesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Genel Görüş ve Öneriler

YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin öğrencilerin ve öğretim üyelerinin genel görüşleri ve önerileri aşağıda açıklanmaktadır.

Öğrencilerin genel görüşleri ve önerileri: Öğrenciler, proje kapsamında kıdemli üniversiteden aldıkları dersler aracılığıyla kazandıkları bilgi ve becerilere odaklanarak büyük çoğunlukla olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler, özellikle mesleki ve akademik açıdan kendileri için önemli bilgi ve beceriler kazandıklarını vurgulamışlardır. Örneğin; Ö-7 “Daha kaliteli bir üniversiteden aldığımız dersler daha kalıcı daha kaliteli bilgilere sahip olmamız açısından çok iyi oldu. O derslerden yeterli verimi aldığımı düşünüyorum bu da akademik ve meslek açısından beni her türlü bir adım öne taşıyacaktır.”, Ö-15 “Farklı hocalardan ders almak ileriki meslek hayatı için daha çok bilgilendiriciydi”. Ayrıca öğrenciler tarafından sıklıkla bu derslerin kendilerine farklı bakış açıları kazandırdığı vurgulanmıştır. Ö-4 “Bu derslerde oldukça verimli bilgiler alıp ufumuz genişledi.” Ö-16 ise şu cümlelerle diğer pek çok öğrencinin görüşlerinin özetlemiştir: “Akademik bilgiler, farklı bakış açısı ve mesleğe karşı saygı ve isteğimizi artırmadığını düşünüyorum.” Son olarak, öğrenciler projenin kendilerine “farklı bir deneyim” sunduğunu belirtmiştir. Öğrenci görüşleri incelendiğinde bu deneyiminin farklılığını ise ders sorumlusunun “profesör, alan uzmanı, deneyimli, donanımlı” olmalarından kaynaklandığını düşündükleri görülmektedir. Örneğin, Ö-30 “Çok donanımlı öğretim üyelerinden dersler aldığım için kendimi şanslı hissettim bu konuda.” Ö-28 “Profesör hocalarla tanışmış olduk, onlardan ders aldık.” ifadeleriyle bu deneyimi açıklamışlardır.

Öte yandan çok düşük sıklıkta da olsa öğrenciler tarafından projeye ilişkin olumsuz görüşler de belirtilmiştir. Bu olumsuz görüşler, aldıkları derslerin kendilerine herhangi bir katkı sağlamadığına ilişkindir. Ancak bu durumu öğrencilerden biri “Sanırım benim farkında olduğum bir katkı sağlamadı” (Ö-34) ifadeleriyle açıklamıştır. Bu ifade, öğrencinin bu görüşünde kararlı olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Şekil 5. YÖK Anadolu Projesi eğitim-öğretim ve araştırmada destek programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin genç üniversite öğrencilerinin genel görüş ve önerileri

Son olarak, öğrencilerden YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin önerilerinin neler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin neredeyse tamamı bu projenin kapsamının genişletilerek devam etmesi yönünde görüş belirtmişlerdir. Ö-7 “Bu uygulamanın devam ettirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Benden sonraki arkadaşlarımın da faydalanması açısından iyi bir uygulamadır.”, Ö-17 “Bence devam etmeli gayet güzel bir uygulama şiddetle bu uygulamanın büyütülüp devam etmesini tavsiye ediyorum.” ifadeleriyle de görüşlerinde kararlı olduklarını vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğrenciler, zorunlu bazıları ise yalnızca seçmeli derslerin kapsama dâhil edilmesi yönünde önerilerde bulunmuştur. Öte yandan, bazı öğrenciler “daha etkili olması” (Ö-33), “etkileşimi artırmak” (Ö-11) için derslerin yüz yüze yapılması önerisinde bulunmuştur. Son olarak, öğrenciler sıklıkla proje kapsamında kıdemli üniversitedeki öğrencilerin de sürece dâhil edilmesini önermişlerdir. Öğrenciler bu görüşlerini çeşitli nedenlere dayandırmıştır. Örneğin Ö-33 “Derslerde kıdemli üniversitenin öğrencileriyle de etkileşimli olabiliriz.”, Ö-42 ise “Genişletilebilir hatta iki üniversitedeki öğrenciler birbiriyle ders hakkında yardımlaşabilir. Böylece hem sosyal hem de akademik gelişim sağlanabilir.” ifadeleriyle kıdemli üniversitedeki akranlarıyla etkileşim kurma isteklerini ifade etmişlerdir.

Öğretim üyelerinin genel görüşleri, deneyimledikleri sorunlar ve önerileri: Kıdemli üniversite öğretim üyelerinden YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutuna ilişkin düşüncelerini genel olarak belirtmeleri istendiğinde proje hakkındaki görüşlerini, deneyimledikleri sorunları ve projenin daha etkili olması için önerilerini açıklamışlardır.

Öğretim Üyelerinin Proje Hakkındaki Görüşleri: Öğretim üyeleri bu proje aracılığıyla farklı bir üniversitedeki öğrencilere ders vererek onların gelişimlerine destek oldukları ve proje kendi gelişimlerine de katkı sağladığı için memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

“Her iki taraf için de önemli bir fırsat. Oradaki öğrenciler bizim için çok kıymetli. İlerde meslektaşımız olacaklar onları kazanmamız gerekir. Bu proje ile biz kendimizi böyle tatmin ettik.” ÖE-3

“Büyük bir şans öğrenciler için. Puan olarak gitme şansı bulamadığı üniversitenin hem de profesör hocalarından ders alıyorlar.” ÖE-5

“Mesleki gelişim açısından bizim için de önemli.” ÖE-4

“Ders vermeye devam etmek isterim. Bize de katkı sağlıyor.” ÖE-6

Öğretim Üyelerinin Proje Sürecinde Deneyimledikleri Sorunlar: Öğretim üyeleri ders verme sürecinde özellikle ders dönemi başlamadan hemen önce yaşadıkları sorunları ayrıntılı olarak açıklamışlardır. Bu sorunlar; genel olarak genç üniversite ile koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan sorunlar, teknik sorunlar ve ücret ödemesiyle ilgili sorunlar olarak gruplandırılabilir:

Öğretim üyeleri, genç üniversitedeki koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan sorunları şöyle açıklamışlardır: ÖE-2 *“Karşı üniversiteye zorla hizmet veriyoruz gibi oldu. Ders dönemi başlayacak karşı taraftan hiç haber yok. Sanki biz çok istiyoruz gibi. Sistem açılacak biz haber veriyoruz.”* , ÖE-3 *“İlk ders verenlerden olduğum için zorlandım. Karşı tarafta muhattap bulamadık. İş yapmaya niyetli olduk. Nereyi arasak kiminle iletişim kursak bilemedik. Koordinasyon bozukluğu vardı. Tamam, bizim için görev ama karşı taraftan da sahiplenilsin.”* ÖE-5 *“Oradaki hocalar sahiplenmemişti. Bazı fedakarlıklar bekledim oradan ama gerekli ilgi ve desteği görmedik. ... Burada YL-Dr dersleri açmadık, orada ders verdik. Eğitimciyiz biz. İnanın bir dk bile boş geçirmedik. Buradakinden daha fazla öğretme çabasına girdim. Ekstra özendim. Hasta hasta derse girdim.... Öğrenci açısından hiçbir sorun yaşamadım ama işleniş berbat.”* ifadeleriyle hem sorunu hem de sorunun kaynağını açıklamışlardır. Öğretim üyeleri özel bir çaba ile başladıkları derslerde genç üniversite tarafından sürecin kolaylaştırılmasını beklemiş, ancak bu beklentileri karşılanmamıştır. Ayrıca öğretim üyeleri genç üniversitede ders verme sürecinde yaşanan teknik sorunları da ÖE-5 *“Sisteme giremedik. Kimse yardımcı olmadı. Oradaki hocalar sahiplenmemişti.... Derse girme çabası, sınav yapabilme çabası, not girebilme çabası, ücret alma çabası çok yordu”* gibi ifadelerle açıklamışlardır.

Öte yandan öğretim üyelerinin süreçte yaşadıkları sorunların bazıları ise ÖE-5 *“Bir gün derse giren hocaları toplayıp toplantı yapmadılar. Sıkıntı var mı diye sorulmadı.”* gibi ifadelerle kendi üniversitelerindeki koordinasyon eksikliğinden kaynaklandığı ifade edilebilir.

Son olarak, öğretim üyeleri tarafından belirtilen bir diğer önemli sorun ders ücretleri ile ilgilidir. Öğretim üyelerinden bazıları ders ücreti alamadıkları, bazıları ise öngörülenden daha az bir ücret aldıklarını belirtmişlerdir. ÖE-1 *“Ben ders ücreti aldım, ancak alamayan arkadaşlarımız oldu.”* ifadesiyle ücret ödenmesi konusunda standart bir uygulamanın olmadığı da anlaşılmaktadır.

Ders ücreti alamama durumunun bir sorun olarak nitelendirilmesine ilişkin ise öğretim üyelerinin görüşleri farklılaşmaktadır. Bazı öğretim üyeleri ÖE-2 "Gönüllü adı altında dönem boyunca ücret almadan ders vermek kabul edilemez." ifadesiyle bunun bir sorun olarak gördüğünü vurgularken bazıları ise şu ifadelerle bunu bir sorun olarak görmediklerini belirtmişlerdir: ÖE-3 "Ücret verileceğini düşünmemiştim zaten, beklentimiz yoktu.", ÖE-6 "Ödenen ücretin bir kısmını da geri istediler. İade ettim. Ücret sorun değil. Ödenmese de derse girerdim. Güzel bir proje bu". Öte yandan öğretim üyelerinden bazıları ise ders ücreti ödenmemesinden çok kendilerini manevi olarak desteklenmemesinin bir sorun olduğunu düşünmektedir. Örneğin; ÖE-3 "Manevi anlamda da sırtımızı sıvazlayan olmadı. Maddi kazancımız olmadı." ve ÖE-2 "Kuru bir teşekkür almadık. Manevi boyutu da yok dolayısıyla." ifadeleriyle projeye yaptıkları katkılara ilişkin ilgili üniversitelerden olumlu dönüşler almamalarını bir sorun olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Öğretim üyelerinin deneyimledikleri bu sorunların projeye ilişkin genel görüşleri için de belirleyici olmaktadır. Örneğin; ÖE-5 "Bir daha girmeyeceğim derse oranın ihtiyacı vardır diye girdim ama rektör de dese girmem artık.", ÖE-2 "Desteklemiyorum. Tek taraflı bir iş birliği var. Ücretsiz iş gücü desteği veriyoruz."

Öğretim Üyelerinin Proje Hakkındaki Önerileri: Öğretim üyeleri hem süreçte yaşadıkları sorunların çözülebilmesi sağlamak hem de projenin etkililiğini artırmak için bazı önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim üyelerinin deneyimlenen sorunların çözümüne ilişkin ÖE-5 "Rutin toplantılar olmalı derse giren hocalarla.", ÖE-4 "Karşı üniversiteden daha fazla destek görmeliydik. Daha sıkı iletişim olmalıydı. İşbirliği-iletişim kurulmalı." ÖE-3 "Başlangıçta oryantason, tanışma toplantısı, olmalı. Bu projeyi öğrenci de bilmeli." şeklinde önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim üyelerinden biri (ÖE-5) ise projenin YÖK tarafından koordine edilmesini vurgulayarak "Bu YÖK'ün projesiyse o da denetlemeliydi. Sorumluluk tamamen hocadaydı." şeklinde farklı bir öneride de bulunmuştur.

Öğretim üyelerinin projenin etkililiğini artırma önerileri genellikle kıdemli ve genç üniversite öğrencileri arasındaki etkileşimin artırılmasına odaklanmaktadır. Bu öneriler; çevrimiçi toplantıların düzenlenmesi, kıdemli üniversite kampüsünde etkinliklerin gerçekleştirilmesi, öğretim üyelerinin genç üniversite kampüsünü ziyaret etmesi şeklindedir. Ayrıca öğretim üyeleri böylelikle genç üniversite öğrencileri ile diğer öğretim üyeleri arasında da etkileşiminin sağlanacağını vurgulamışlardır.

"Çevrimiçi toplantılar da düzenlenebilir... Akademik etkinliklerin yanı sıra sosyal etkinlikler olmalı. Ortak bir mesleki etkinlik, öğrenci sempozyumu düzenlenebilir. Öğrenciler buradaki akademisyenler de kaynaşmalı" ÖE-3

"Öğrenci-öğrenci etkileşimi hazırlanmalı. Online bir etkileşim olabilir. Bizim üniversiteye gelebilirler." ÖE-4

"Dönemde bir gün oraya gidilebilir. Daha etkili olur. Gitmek istedik ama davet edilmedik. İdareden davet ilgi olmadı." ÖE-5

“Konferans, seminer, üniversite ziyareti düzenlenebilir” ÖE-6

Sonuçlar

YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının eğitim öğretim boyutu kapsamında “kıdemli üniversite” olarak nitelendirilen üniversitelerin öğretim üyelerinin ve “genç üniversite” olarak nitelendirilen üniversitelerin öğrencilerinin projenin eğitim öğretim boyutuna ilişkin ilk tepkileri, projenin eğitim öğretim boyutunda gerçekleştirilen derslere ilişkin görüşleri ve projeye ilişkin genel görüş-önerileri belirlenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak YÖK Anadolu Projesi Eğitim-Öğretim ve Araştırmada Destek Programının “eğitim öğretim” boyutu özelinde önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından biri görüş belirten genç üniversite öğrencilerinin projeye ilişkin ilk tepkilerinin çoğunlukla olumlu görüşleri kapsamıdır. Öğrenciler, bu projeyi lisans eğitimlerine zenginlik katacak bir “fırsat” olarak nitelendirmektedir. Onlara göre bu proje, bir fırsattır; çünkü “köklü, farklı, iyi” bir üniversitenin “iyi, nitelikli, donanımlı” öğretim üyelerinden dersler alacaklardır. YÖK tarafından 2014-2020 yılları arasında sürdürülebilir iş birliği projelerinden biri olan Farabi programına ilişkin yapılan çeşitli araştırmalarda da öğrenciler başka bir üniversiteden ders alma durumunu daha nitelikli eğitim alma istekleriyle ilişkilendirmişlerdir (Gökçek, 2013; Oktan, 2010; Sever, 2015; Şahin ve diğerleri, 2017). Özellikle kapsama dâhil edilen üniversiteler açısından benzerlik gösteren Sever’in (2015) araştırma bulgularıyla mevcut araştırmaninkiler arasındaki benzerlik dikkat çekmektedir. Sever’in (2015) araştırmasında da belirlendiği gibi öğrenciler üniversitenin isim yapmış olması, kendi üniversitesindeki imkânların sınırlı olması, ders ve öğretim üyesinin niteliğinin yüksek olması gibi nedenlerle değişim programına başvurarak farklı bir üniversiteden ders almak istemektedir. Gökçek’in (2013) çeşitli üniversitelerden Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesine gelen Farabi programına katılan öğrencilerin farklı üniversite ortamı tanıma, istediği üniversitede okuma, kaliteli eğitim alma gibi nedenlerle iş birliği projesine başvurduklarını belirlemiştir. Özel ve diğerlerinin (2014) araştırmasında da benzer şekilde sınıf öğretmeni adaylarının değişim programıyla gidecekleri üniversitenin isim yapmış bir üniversite olmasını tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Mevcut araştırmada ve belirtilen diğer araştırmalarda ortaklaşan sonuçlardan biri öğrencilerin üniversite algılarıyla ilişkilidir. Öğrenciler daha nitelikli buldukları üniversitelerden ders alma olanağını memnuniyetle karşıladıkları görülmektedir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından bir diğeri öğrencilerin program kapsamında aldıkları derslerden çok memnun olmasıdır. Öğrenciler kıdemli üniversiteden aldıkları tüm derslerin etkili olduğunu vurgulamışlar ve derslerin işlenişine, içeriğine, ölçme-değerlendirme sürecine ve öğretim üyelerine odaklanarak derslere ilişkin memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dersin işlenişinden memnun olma nedenleri arasında derslerin çevrimiçi olmasına rağmen katılımlarını sağlaması ve etkileşimin yüksek olması yer almaktadır. Yükseköğretimde uzaktan eğitim dersleri ile

ilgili belirlenen sorunlar arasında iletişim eksikliği (Güven ve Uçar, 2021; Serçemeli ve Kurnaz, 2020), derslere aktif katılım sağlanamaması ve öğrenci-öğretim elemanı, öğrenci-öğrenci etkileşiminin zayıf kalması (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020) sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak mevcut araştırmada öğrenciler çevrimiçi derslerde derslere katılımlarının sağlanması ve etkileşimin yüksek olmasını temel alarak memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Ayrıca dersin işlenişine ilişkin öğrenciler tarafından vurgulanan bu özellikler, üniversite öğrencilerin ilgili beklentilerinin bu araştırma kapsamındaki öğrenciler için de geçerli olduğunu göstermektedir. Örneğin; Hadımlı ve diğerleri (2023), uzaktan eğitimde kalitenin ve öğrenci memnuniyetinin artırılması bağlamında uzaktan eğitimde aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılmasını önermektedir. Aktif öğrenme yöntemleri, mevcut araştırmada vurgulanan öğrencilerin derslere katılımlarının sağlanmasında ve etkileşimin artırılmasında en etkili yöntemler arasında yer almaktadır. Bu sonuç proje kapsamında verilen derslerin işleniş açısından niteliğinin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda genç üniversite öğrencilerinin derslerin içeriklerinin önemli ve faydalı olduğunu, meslekleri için gerekli olan konuları kapsadığı için memnun oldukları belirlenmiştir. Buradaki memnuniyet kaynakları öğrencilerin üniversite eğitimiyle ilgili beklentilerini de göstermektedir. Hayırsever ve İlhan (2022) tarafından yapılan metasentez çalışmasında üniversite öğrencilerinin üniversitelerinden zaman içerisinde değişmeyen ve en sık vurgulanan beklentileri arasında onları mesleğe hazırlaması yer almaktadır. Genç üniversite öğrencilerinin de bu beklentilerini karşıladığı için YÖK Anadolu Projesi kapsamında aldıkları derslerden memnun oldukları görülmektedir.

Son olarak genç üniversite öğrencilerinin proje kapsamındaki derslerde yapılan sınavlar ve ölçme-değerlendirme amaçlı verilen ödevlere ilişkin memnuniyetleri belirlenmiştir. Onların bu konudaki memnuniyet nedenleri ise ölçme-değerlendirmenin dersin amacına/içeriğine uygun olması ve adil şekilde değerlendirilmesidir. Öğrencilerin vurguladıkları bu nitelikler ölçme-değerlendirme ile ilgili temel özellikler arasında yer almaktadır. Ancak çeşitli araştırmalarda öğrencilerin belirttiği gibi uzaktan eğitimde ölçme-değerlendirme sürecinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır (Yağan, 2021) ve mevcut araştırmada öğrenciler bu tür sorunlar yaşanmadığını vurgulayarak memnuniyetleri belirtmişlerdir.

Araştırmada öğretim üyelerinin özellikle farklı bir üniversitedeki öğrencilere ders vermekten ve onların gelişimlerine katkıda bulunmaktan memnun oldukları ancak proje sürecinde yaşadıkları pek çok olumsuzluk ve sorunla mücadele etmek zorunda kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim üyeleri tarafından genç üniversite ile koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan, teknik ve ücret ödenmemesiyle ilgili sorunlar deneyimlenmiştir. “Kıdemli üniversiteden” ders vermek üzere görevlendirilen öğretim üyeleri bu proje ile farklı bir üniversitedeki öğrencilere de fayda sağlama motivasyonu ile ders vermeye başlamış ancak alt yapı eksikliği, maddi ve manevi desteğin sağlanamaması onların proje sürecinde

zorluklar yaşamasına neden olmuştur. Üniversiteler arası iş birliğinin etkili olabilmesi için her bir kurumun rollerinin/sorumluluklarının açıkça belirlenmesi, etkili yönetim ve personel desteğinin sağlanması gibi şartların yerine getirilmesine gerekmektedir (Barnett ve diğerleri, 2010). Ancak proje kapsamında ders veren öğretim üyelerinin deneyimledikleri sorunların Barnett ve diğerleri (2010) tarafından vurgulanan şartların yerine getirilmemesinden kaynaklandığı belirtilebilir.

Araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri ise “kıdemli Üniversiteden” ders vermek üzere görevlendirilen öğretim üyelerinin maddi ve manevi olarak desteklenememesidir. Ders ve araştırma yükleri düşünüldüğünde bu öğretim üyeleri için YÖK Anadolu Projesi kapsamında dersler vermek zaten fazla olan iş yükünü daha da artırmakta ve zorlayıcı olabilmektedir. Bu durumda onların maddi ve manevi olarak ödüllendirilmesi gerekmektedir. İşbirliği projelerine dâhil olan öğretim üyelerinin nasıl ödüllendirileceği konusunda oluşmuş bir alanyazın yoktur (Eddy, 2010). Nitekim mevcut araştırmada incelenen YÖK Anadolu Projesi kapsamında da böyle bir düzenleme yapılmamıştır. Öte yandan mevcut araştırma sonucunda öğretim elamanların maddi ödüllendirme ötesinde manevi olarak ödüllendirilmeyi beklediği ancak bu beklentilerinin de karşılanmamış olmasının öğretim üyelerinin motivasyonunu olumsuz etkileyeceği açıktır.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu ise “kıdemli üniversiteden” ders vermek üzere görevlendirilen öğretim üyelerinin yaptıkları önerilerdir. Kıdemli ve genç üniversite öğrencileri arasındaki etkileşimin artırılmasına odaklanılarak çevrimiçi toplantıların düzenlenmesi, kıdemli üniversite kampüsünde etkinliklerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu tür öneriler, YÖK Anadolu Projesindeki iş birliklerini karşılıklı faydaya dönüştürme ihtimalini ortaya çıkarması açısından önem taşımaktadır.

Üniversiteler arası rekabet hızlanırken ulusal ve uluslararası iş birlikleri de her geçen gün artmaktadır. Ancak gerek Türkiye yükseköğretiminde gerekse diğer ülkelerdeki ve uluslararası düzeydeki iş birlikleri incelendiğinde önemli olanın bu iş birliklerinin sürdürülebilir nitelikte olmasıdır. Mevcut araştırmada iş birliklerinin iki temel paydaşının deneyimlerine odaklanılarak belirlenen görüş ve önerilerin, sürdürülebilir iş birliklerinin kurulmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak üniversiteler arasında sürdürülebilir iş birliklerinin kurulması için öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüş ve önerileri temel alınarak;

- İşbirliği kurulmadan önce kapsamın ve şartların net olarak belirlenmesi ve bunlara uyumu denetleyecek bir mekanizmanın kurulması,
- İşbirliği projelerinin tarafları olan üniversiteler arasında iş birliğini sağlayacak koordinasyon birimlerinin kurulması,
- İşbirliği kapsamında yapılacak çalışmalar (dersler, araştırmalar vb.) başlamadan önce ve sürecinde düzenli toplantılar düzenlenmesi,

- İşbirliği kapsamının hem öğrenci-öğretim üyesi hem de iş birliği içerisindeki üniversitelerin öğrencileri arasındaki etkileşimini sağlayacak şekilde genişletilmesi,
- Proje kapsamında sunulan uzaktan derslerin sempozyum, panel, yüz yüz yüze dersler vb. ile desteklenmesini önerilebilir.

Bu araştırma YÖK Anadolu projesinin Eğitim-Öğretim ve Araştırma Destek programının eğitim-öğretim boyutuyla sınırlandırılmıştır. Diğer boyutlarının ve farklı iş birliği programlarının değerlendirildiği araştırmalar yapılabilir. Mevcut araştırmada değerlendirme ders alan öğrencilerin ve ders veren öğretim üyelerinin görüşleri temel alınmıştır. İşbirliği yapan üniversitelerin üst yönetimi, idari personeli gibi diğer paydaşların görüşlerinin incelendiği araştırmalar da yapılabilir. Ayrıca mevcut araştırma ilgili proje kapsamındaki iki üniversiteyle sınırlıdır, sonraki araştırmalarda üniversitelerin tamamı dâhil edilerek ve daha geniş örneklem belirlenerek nicel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

ENGLISH VERSION

Introduction

Universities establish cooperations at national and international levels while fulfilling the tasks expected from them. These cooperations aim to share resources, innovate curricula, develop reputation/respectability, etc. (Chou, 2012). Cooperations called differently such as strategic partnerships, joint ventures, and partnerships can be established between two or more universities at the programme/institution level or among universities and representatives from the private/public sector (Eddy, 2010). Cooperation among universities can be defined as an alliance of resources and expertise to achieve an outcome desired by all national and international cooperation stakeholders, which can be realized with the contribution of each stakeholder (Barnett et al., 2010). Through cooperation, universities utilize each other's resources and bring together their "capacities" to fulfill the challenging tasks expected (Russell and Flynn, 2000). These capacities can be human resources, infrastructure wealth, lessons learned from previous cooperations, etc.

Inter-university cooperation is sometimes initiated by the decision or direction of a higher authority and sometimes made by initiatives at the university level. In order for inter-institutional cooperation to be effective, it is important to ensure senior management is part of the decision-making process that the responsibilities of each institution are clearly defined, and that effective management and staff resources are in place (Barnett et al., 2010). Lefever-Davis et al. (2007) emphasized that cooperation can be successful if there is previous cooperation between stakeholders, if there are common goals, if stakeholders renew themselves at the same time, and if communication is effective. In his model, Chou (2012) identified five key factors contributing to beneficial and satisfactory cooperation: commitment to cooperation, curriculum and learning opportunities, quality and risk management, geographical and economic conditions, and change management. As Cunningham and Tedesco (2001) argue, successful collaboration requires shared and clearly defined goals, management support and trust, collaborative decision making, benefits for all, and sustainability.

Inter-university cooperation has many benefits including cost reduction, innovation, increased efficiency and accountability, strengthened inter-university relations, and enhanced institutional reputation (Chou, 2012). At the same time, accreditation bodies, important institutions/organizations, and employers also emphasize the importance of cooperation in knowledge production, research,

student learning, and other institutional tasks (Ramaley, 2001, as cited in Kezar, 2005). It can be stated that there is a substantial body of literature on the importance and benefits of cooperation. However, there is a clear need for more practice-based research on how to reward faculty members who contribute to such studies (Eddy, 2010) and on the ensuring factors for the sustainability of initiated cooperations.

Inter-university cooperation can be realized at both international and national levels. In this study, the focus is on national-level cooperation in Türkiye. In this context, the current situation of universities in Türkiye and some cooperation projects are briefly described below.

The Status of Universities and Cooperation Projects in Türkiye

In Türkiye, as globally, individual, social, economic, and other factors increase the demand for access to higher education (Ekinici, 2009). The need to meet this demand and political concerns lead to the opening of new universities without consideration of the adequacy of available resources (Karakütük and Özdemir, 2011). This situation has led to a rapid and continuous increase in the number of universities in Türkiye, with the total number of public and foundation universities in Türkiye reaching 208 by 2023 (YÖK, 2023). In particular, over the past two decades, despite the fulfillment of legal requirements, it has been observed that numerous universities have been established before the requisite physical, technical, and academic infrastructure has reached maturity. A newly established university needs well-equipped buildings for teaching and research activities, accommodation and living space for students, campus facilities to support students socially and culturally, and qualified academic and administrative staff. In this context, it is clear that the fulfillment of the legal requirements for establishment of a university cannot be sufficient alone.

It can be said that almost all of the state universities established between 2006 and 2010 in Türkiye were established in the cities disadvantaged in socio-economic opportunities. It is known that these universities have largely completed their basic physical structures such as classrooms and campuses, even though they had infrastructure problems at the time of their establishment. On the other hand, in addition to the infrastructure needs of these newly established universities, meeting the demand for faculty members was also a major issue that they faced (Acar, 2012; Doğan, 2013; Korkut et al., 1999). In the reports prepared by the Council of Higher Education (CoHE) at that time, it was emphasized that there was a shortage of faculty members in the higher education system in Türkiye, that the need for qualified faculty members increased with the increase in the number of universities, and therefore the need to expand master's, doctoral and post-doctoral education programmes (YÖK, 2005). The studies conducted at different times show that the problems of "newly" established universities are similar and some of them persist (Acar, 2012; Doğan, 2013; Korkut et al., 1999). In addition to what needs to be done at the level of universities to solve these problems, many regulations and incentives need to be implemented at the level of the CoHE due to the centralized structure of the

higher education system in Türkiye. One of these is the establishment and/or encouragement of cooperation between two or more universities.

The legal basis of inter-university cooperation projects in Türkiye was laid with the "Regulation on the Amendment of the Regulation on the Organisation and Operation of Graduate Education Institutes" dated 16 July 1999 and numbered 23757 (Toprak, 2021). In this regulation, there is an article stating "with the proposal of two or more higher education institutions and the decision of the Council of Higher Education, graduate programmes to be carried out jointly between higher education institutions may be opened". As Toprak (2021) notes, thanks to this article, cooperation between universities was established first in the field of education. Later, it is seen that inter-university cooperations were established especially in the field of research.

Most of the inter-university cooperations in Türkiye are established with a regional focus. Some of these cooperations and their start dates are as follows: ADIM Universities (2001), Interuniversity Cooperation Programme (2006), Western Black Sea Universities Union (2007), Izmir Universities Platform (2008), Thrace Universities Union (2012), Konya Plain Project Region Universities Union (2012), Central Black Sea Region Universities Platform (2013), GAP Region Universities Union (2018) (Toprak, 2021). These generally include cooperation between the universities involved in educational, scientific, technical, social, and cultural activities. In addition to these broad collaborations, there are also bilateral agreements between universities and collaborations for specific purposes. For example, a cooperation was established between 14 universities, including Ankara Hacı Bayram Veli, Gazi, and METU, for Türkiye's first Social Sciences Festival (Sosyalfest) to be held at Karabük University (Sosyalfest, 2024).

As well as the inter-university collaborations taking place within the framework of the institutions, the CoHE has launched several projects and programmes to meet the needs of the new institutions. For example, the faculty member-training programme aims to train faculty members with a model obtained by blending domestic and international graduate education programmes (YÖK, 2024b). This programme, initiated by the CoHE in 2002, has been implemented for about 13 years, but its sustainability has not been ensured.

Another important cooperation programme carried out by CoHE is the Farabi Exchange Programme (Student and Faculty Member Exchange Programme among Higher Education Institutions), launched in the 2009-2010 academic year. The programme covers the exchange of students and faculty members between higher education institutions providing education at associate, undergraduate, graduate, and doctoral levels (YÖK, 2024a). It aims to enable students or faculty members to continue their education and training activities in a higher education institution outside their institution for one or two semesters (YÖK, 2024a). The sustainability of this programme, which continued for about 10 years, could not be ensured anymore. In 2020, CoHE announced that the mobility

planned to be carried out within the scope of the Farabi Exchange Programme in the 2020-2021 academic year was canceled concerning the measures to be taken against the COVID-19 epidemic, and then it was announced that there would be no exchange in the 2021-2022, 2022-2023 and 2023-2024 academic years (YÖK, 2024a).

Council of Higher Education Anatolia Project

Another comprehensive project initiated by CoHE is the CoHE Anatolia Project. The CoHE Anatolia Project aims to ensure that 15 junior universities selected among the universities established after 2006 in Anatolia, especially in the east of Ankara, benefit from the human resources and infrastructure of 12 senior universities with established traditions (Saraç, 2021). The CoHE Anatolia Project consists of two main programmes (YÖK, 2021):

A. Support in Digital Transformation Programme: This started in November 2018 with the delivery of a course titled “Learning and Teaching in Higher Education in the Digital Age” to the faculty members of eight universities from Eastern and Southeastern Anatolia regions and continued with the name “Digital Transformation in Higher Education” (YÖK, 2019). In this context, the same course was given to faculty members, then a compulsory course on “digital literacy” was launched, covering topics such as Internet technologies, portable technologies, social networks, future technologies, computer ethics, cloud computing, technology and lifelong learning (YÖK, 2021). In addition, the distance education platform developed by Sakarya University was offered to 15 universities with less strong digital infrastructure under the coordination of CoHE and in cooperation with TÜBİTAK-ULAKBİM. Another project launched in 2020 under this programme is the CoHE Virtual Laboratory Project. With this project, general chemistry and general physics laboratory courses, where laboratory applications are the most intensive, were made available to students studying in various programmes of science and engineering faculties and vocational colleges of 18 universities at the first stage (YÖK, 2019; 2021).

B. Support Programme in Education and Research: As part of this programme, some state universities established in 2006 and after are defined as “junior universities”, while some state universities established before 2006 are defined as “senior universities” (YÖK, 2021). The junior and senior universities included in the project are shown in Table 1 (YÖK, 2021):

Table 1. *Senior and junior universities included in the CoHE Anatolia Project Support Programme for Education and Research*

Senior Universities	Junior Universities
Ankara	Ağrı İbrahim Çeçen
Bursa Uludağ	Ardahan
Çukurova	Artvin Çoruh
Ege	Bartın
Erciyes	Bayburt
Gazi	Bingöl
Gebze Teknik	Bitlis Eren
Hacettepe	Erzincan Binali Yıldırım
İstanbul Teknik	Hakkari
İstanbul	İğdır
Orta Doğu Teknik	Kilis 7 Aralık
Selçuk	Munzur
	Muş Alparslan
	Siirt
	Şırnak

As part of this programme, it is aimed to provide lectures by the faculty members of universities called "senior universities" to the students of universities called "junior universities", thus enriching the learning experiences of the students of universities called "junior universities". Within the project, senior universities that will provide educational support and junior universities that will receive this support have been matched at the programme level and protocols have been developed at the programme level (YÖK, 2021).

One of the cooperations to be made within the framework of these protocols is to ensure that faculty members with the title of professor or associate professor in senior universities give lectures in the programmes of junior universities in specified fields. No explanation is given by the CoHE on the type, duration, number, and remuneration of the courses. However, it is stated that matching protocols should be made between universities (YÖK, 2021). In this case, it can be assumed that the arrangements for the courses will also be included in the scope of the twinning protocols. In addition to the courses, it is aimed to transfer innovative developments in the field to students studying at junior universities by senior universities through seminars and webinars. Under the research support dimension of the project, the aim is to share the education and training, research infrastructures, and library facilities of the partner universities and to carry out joint publications and projects in areas to be determined by the universities.

Within the scope of the monitoring of the project, the responsible Coordination Board is required to request annual reports from the matched universities, make on-site inspections when necessary, and submit the report prepared as a result of the inspection to the Presidency of CoHE. It has been announced that the CoHE Anatolia Project will continue for three years in accordance with the pairings prepared by CoHE as of 2021 (YÖK, 2021).

Significance of the Study

When the developments in global higher education are analyzed, it is seen that different projects have been implemented in recent years to put into practice the "cooperation between universities", which is the main purpose of the CoHE Anatolia Project. Cooperation for education and training purposes is a common practice in higher education. These collaborations can be realized institutionally or through national regulations. In centralized higher education systems as in Türkiye, higher institutions are expected to establish and support collaborations in education and research in higher education (Hanada and Horie, 2021). However, the fact that such collaborations, which bring together different institutions, are supported and/or required by national institutions (Farrell and Seifert, 2007) does not guarantee the targeted results will be achieved. Indeed, from time to time, cooperation initiatives have failed. Therefore, especially multi-stakeholder cooperation projects need to be monitored and evaluated closely. As in curriculum, projects should also be evaluated in terms of effectiveness and benefit, and decisions should be made to maintain, continue or terminate the projects (İlhan and Kalaycı, 2019).

When the national literature is analysed, it is seen that there are a limited number of studies on cooperation between universities. For example, when the studies on the Faculty Member Training Project as part of inter-university cooperation are examined, it is seen that they are limited in number, conducted in a short period, and no new research has been conducted in the last almost ten years (Çelebi and Tatık, 2012; Güven and Brewster, 2013; Taş et al., 2016). Some of the studies as part of this inter-university cooperation focus on the Farabi Exchange Programme (Oktan, 2010; Gökçek, 2013; Özel et al., 2014; Şahin et al., 2017). It can be stated that the studies on this programme have similar limitations with those on FMTP. Studies on Erasmus Exchange Programmes, which can be accepted as an international cooperation programme between universities, are relatively more and generally focused on participant opinions (Arslan, 2013; Aslan and Jacobs, 2014; Saban et al., 2019; Kılavuz and Yanpar Yelken, 2022; Özdem, 2013; Ünal, 2016; Ünal and Özdemir, 2013). In the literature review, no research or institutional report on the evaluation of the CoHE Anatolia Project, which is one of the important examples of inter-university cooperation, was found.

The CoHE Anatolia Project with a large number of stakeholders and therefore has a wide impact area, should be evaluated as part of inter-university cooperation, and improvement activities should be organized by taking into account the evaluation results. In the evaluation process, the opinions of students, who are the direct beneficiaries of the project, and faculty members, who are an important element of the implementation phase of the project, are important. Determining the views of these two important stakeholders, who interact with each other in the project process and experience the whole process, can reveal the current situation regarding the implementation processes of the project. In addition, it is thought that the evaluation of the project will provide data for both the improvement activities of this project and the design/implementation processes of similar projects.

Aim of the Study

This study aims to evaluate the education and training support dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme as part of inter-university cooperation. To achieve this aim, the following questions are sought:

1. What are the opinions and suggestions of junior university students regarding the process of taking courses from the senior university as part of the CoHE Anatolia Project?
2. What are the opinions and suggestions of the senior university faculty members regarding their lecturing processes as part of the CoHE Anatolia Project?

Method

Model of the Study

This qualitative study is a holistic single case study examining a current phenomenon within its real-life framework (Yin, 2011). In a holistic single-case study, a situation is analyzed based on the views of the people who experience it (Gall et al., 1996). In this study, the situation of taking courses from a senior university as part of the Higher Education Council Anatolia Project was examined in detail in line with the opinions of the students who took these courses and the faculty members. In this case study, following the stages stated by Creswell and Clark (2011), firstly, the CoHE Anatolia Project was explained in detail to examine the situation in depth; data were collected from both faculty members and students to obtain data from different data sources, themes were created from the data obtained to explain the situation examined, the findings were structured according to these themes and thus reflected on the themes reached.

This study is also a programme evaluation study. Programme evaluation aims to determine effectiveness of a programme and to make it more effective (Kirkpatrick and Kirkpatrick, 2007). The study was structured by considering the response stage of the four-stage programme evaluation model developed by Kirkpatrick. In this direction, the reactions of the participants regarding the education and training support dimension of the CoHE Anatolia Project Education, Training, and Research Support Programme and their suggestions for making it more effective were determined.

The Study Group

The study group consists of 45 students taking courses as part of this project among the students studying at a junior university as part of the CoHE Anatolia Project and six faculty members working at a senior university and teaching as part of the project. The students were determined by convenience sampling method among the students of the Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition-Dietetics and Faculty of Education, Department of Preschool Education of a state university in the 2021-2022 academic year. Thirty-five of the students were female, 10 were male, and their grade

point averages ranged between 2:50-4:00. The majority of the students took one or two courses as part of the project, and only two of the students took five or more courses.

The study group also consisted of six faculty members who voluntarily accepted to participate in the study among eight faculty members working in the faculties of health sciences and education of a senior university and teaching courses as part of the project. Four of the faculty members gave two courses as part of the project; the others gave one course. One of them is male and the others are female. One is an associate professor and the others are professors. Three of them work at the Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition-Dietetics, and the other three work at the Faculty of Education, Department of Preschool Education.

Data Collection and Analysis

In the study, data were collected by interview method. Online focus group interviews were conducted with students while telephone and face-to-face interviews were conducted with faculty members. Online interviews with students eliminated spatial problems and reached more participants (Gundumogula, 2020). In addition, conducting the focus group interviews provided a safer environment for the participants (Onwuegbuzie et al., 2009) and thus enabled them to express their views more clearly and discuss the interview questions in more detail (Willis et al., 2009). The online focus group interviews with the students were conducted following the stages in Figure 1 based on Krueger (2002):

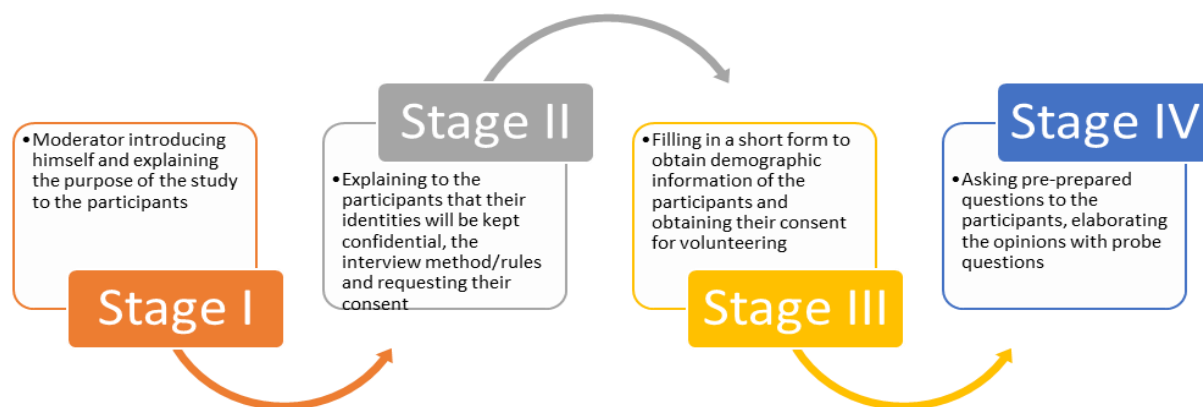

Figure 1. Stages of focus group interviews with students

Data provided from the students were collected through six different online focus group interviews conducted in June, 2022. The number of participants in the interviews varied between six and nine. Each interview lasted between 60-90 minutes. As emphasized in the review study conducted by Onwuegbuzie et al. (2009), focus group interviews can be conducted with 6-12 participants and should generally be completed in 60-120 minutes. Data from the faculty members were collected in August, 2022 with interviews lasting 45-60 minutes.

Interview forms prepared by the researchers were used during the interviews. Two experts from the field of educational sciences were consulted to ensure the content validity of the forms created by conducting a detailed literature review (Chou, 2012; Demir and Arcagök, 2017; Eddy, 2010; Gökçek, 2013; Kezar, 2005; Özel et al., 2014; Russell and Flynn, 2000; Taş et al., 2016). In line with the expert opinions, the forms were reorganized and pilot applications were carried out with three students for the student form and one faculty member for the faculty member form, and changes were made in the wording of the questions to make them more clear/comprehensible. In addition to questions about demographic information, the forms for the faculty members and students included four open-ended questions about their feelings and opinions when they first heard about the project, their general opinions about the course they were taking/giving and about this project, and their suggestions for how to make the course or project more effective.

In the study, the data obtained from the interviews were analyzed by the descriptive analysis method. When applying the descriptive analysis method, a framework is first created, the data are processed according to the themes in this framework, and the findings are defined and interpreted (Yıldırım and Şimşek, 2013). In this study, in the process of creating the framework and determining the themes, the programme evaluation model used with the research topic was taken as a basis.

To ensure the transferability of the study results, data collection and analysis processes were explained in detail (Yıldırım and Şimşek, 2013). In addition, to reach the credibility of the study, the interviews were conducted in such a way as to ensure "long-term, intensive participation" (Maxwell et al., 2009).

Ethical Authorisations of the Study

In this study, all the rules specified in the "Directive on Scientific Research and Publication Ethics of Higher Education Institutions" were followed. None of the actions specified under the second section of the Directive, "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", have been carried out.

The ethics board approval details:

Name of the ethics board = Bayburt University Rectorate Ethics Committee

Date of the decision = April 13, 2022

Document number = 76

Findings

The opinions of the junior university students who took courses from a senior university as part of the CoHE Anatolia Project and the faculty members are explained below under three main themes: initial reactions, opinions on the courses, general opinions and suggestions:

Initial Reactions

The first reactions of junior university students and senior university faculty members regarding the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme are described below respectively.

The students' initial reactions: All of the interviewed students stated that when they learned that they would take a course from a senior university as part of the project, they welcomed it positively and thought that it would be beneficial for them. In addition, the students mostly emphasized that this was an important opportunity and that they thought it would enrich their undergraduate education. One of the students (S-37) said *"I thought that I would experience deficiencies in a senior university, but this situation was prevented and a good opportunity was offered."* Another student (S-4) emphasized that they saw this project as an opportunity with the statement *"This project is an important opportunity for us to improve ourselves."*

Some of the students stated that they were surprised and curious when they heard about the project for the first time. One of the students explained their feelings about the project as *"I wondered how the lessons would be taught"* (S-39), and another one as *"I wondered how it would be."* (S-18).

The students explained their first reactions with the feelings of "happiness, excitement, surprise and curiosity". All of the students expressed that they were happy when they heard about this project. According to them, the source of their happiness and excitement is the senior university itself and the faculty members from whom they would take courses. While explaining these sources, the students emphasized some of their qualities. The students characterized the faculty members with adjectives such as "good, experienced, equipped, expert, qualified, different" as seen Figure 2 and the universities where they work with adjectives such as "well-established, different, good, big, and comprehensive" as seen Figure 3. These positive perceptions of the students about both the faculty members and the universities caused them to have positive feelings when they first learned about the project.

Figure 2. Qualifications uttered by the students regarding the faculty members

Figure 3. Qualifications uttered by the students regarding the senior university

The faculty members' initial reactions: While explaining their initial reactions to the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Support Programme for Education and Research,

senior university faculty members explained the beginning of the process instead of expressing their feelings, unlike the students. They stated that the faculty members learned about this project and that they had to give lectures with a letter from the university rectorate indicating they were affiliated. The faculty members stated that they considered this as an “assignment, request, demand, imposition” and that the faculty members who were already teaching the course at their universities were directly involved in the process. They stated that there was no special reason for their assignment and that they thought that such an assignment was made as part of the HHE Anatolia Project because they were already teaching the relevant course at their universities. Some of the faculty members explained this process as follows:

“The senior management made a decision about the ... department. It was notified in an official letter. We were directly assigned. It was something we fell into without knowing what was happening. I was one of the first faculty members, it was interesting.” FM-3

“It was already an accepted project. They requested courses, and we are gradually opening the courses. Since my course was included, I was directly involved in the process.” FM-4

“I started the project without knowing about it. The Head of the Department asked me and I got involved because I am an expert in the field.” FM-5

“It was not an acceptable process, it was an imposition.” FM-2

As it can be understood from the statements of senior university faculty members, they started to give lectures without having any information about the purpose, scope, benefits, etc. of the project and without being involved in any introductory meeting. When the initial reactions of the students and faculty members at the beginning of the process are analyzed, the first reactions of the faculty members can be expressed as “being in an effort to fulfill a task” in contrast to the feelings of “happiness, excitement, surprise and curiosity” of the students.

Opinions Regarding the Courses

The opinions of junior university students and senior university faculty members regarding the courses carried out in the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education, Training and Research Support Programme are given below respectively.

The students’ opinions on the courses they took: The opinions of the students about the courses carried out in the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme are shown in Figure 4.

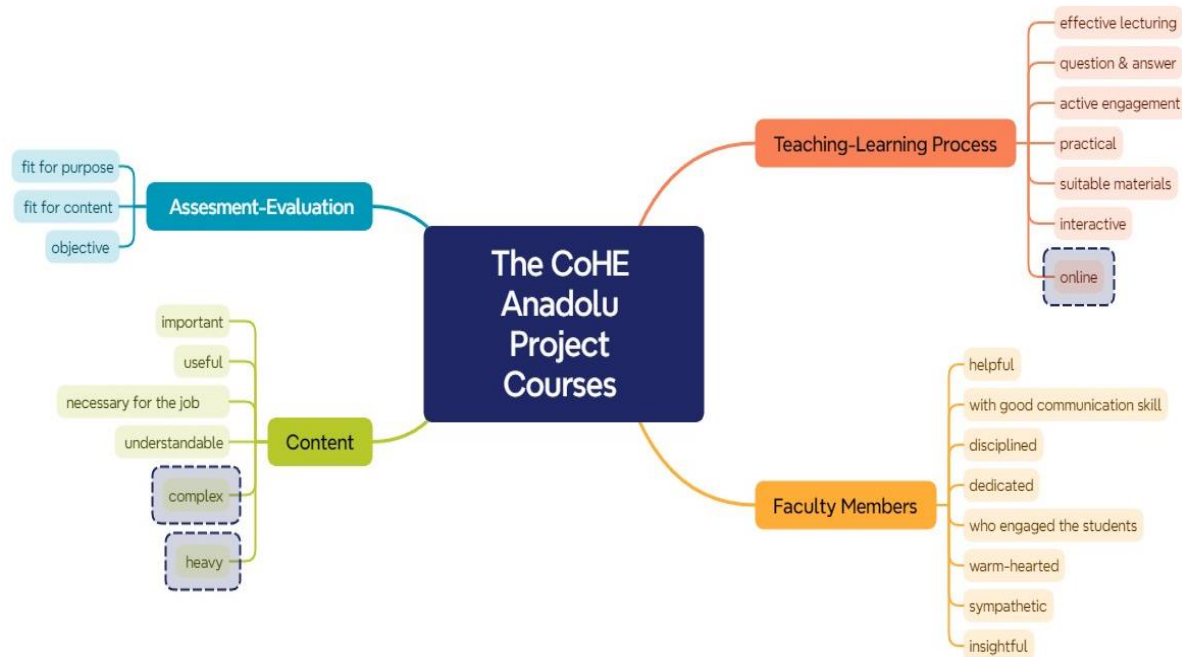

Figure 4. Students' opinions on the courses carried out in the education and training dimension of the Higher Education Anatolia Project Education and Research Support Programme

Junior university students were asked to evaluate the effectiveness of the courses they received from the senior university as part of the CoHE Anatolia Project. The students first emphasized that all the courses they took were effective and expressed their satisfaction with the courses by focusing on the teaching-learning process, content, assessment-evaluation, and faculty members.

While expressing the students' opinions about the courses as part of the project, the most focused issue is the way the courses are taught. They stated that the teaching-learning process of the lessons was effective, they were included in the lesson by using the question-answer method and thus they showed active participation. For example, S-8 said, *"The lessons were very effective for me. Especially the question-answer method was very good for us to learn"*. In addition, according to the students, the use of appropriate materials in the lessons, the inclusion of students in the lessons, and the high level of interaction ensured that the lessons were effective. S-17 expressed his satisfaction with the teaching of the course with the statement *"My interest in the course increased due to the detailed and gripping lecture"*.

Junior university students, on the other hand, stated that the fact that the courses were given online, albeit with a very low frequency, decreased the efficiency. On the other hand, some students expressed their satisfaction with the teaching of the courses, especially by using the expression "despite being online" (S-25, S-38, S-42, S-45). For example; *"The best efficiency that can be obtained from the online course was obtained in terms of teaching the course."* (S-42), *"Although it was an application-based course, online teaching did not cause much problem"* (S-38). This finding shows that students' expectations from online courses are lower.

Junior university students frequently stated that the content of the courses was important and useful and that they covered the subjects necessary for their professions. These features related to the content are satisfactory for them. For example, S-9 stated that the content positively affected his/her learning by saying *"I think I learned a lot of information that will be necessary for my profession in the course in a very clear and detailed way."* and S-20 stated *"The content is more comprehensive and important than the courses at the university we are at. This is a situation that I like."* and explained the satisfaction. S-23 also emphasized the organization of the content and said, *"The courses were understandable in terms of slides, tables, and the way the subjects were handled"*. However, the students stated that the content was complex and intense, albeit less frequently.

On the other hand, while expressing their satisfaction with the lessons organized as part of the project, the students also drew attention to the assessment-evaluation component of the courses. According to them, the exams and assignments given were appropriate to the purpose/content of the course and were evaluated fairly. For example; S-17 *"The assessment and evaluation questions were very good and appropriate."* and S-38 expressed their opinions as *"I think that the assessment was fair"*. It is noteworthy that all of the students' opinions about the assessment-evaluation component of the courses were positive.

The faculty members' opinions on the courses they gave: The faculty members stated that they did not make any changes in the content, teaching, and assessment-evaluation components of the courses they gave as part of the project, since they were actively conducting them at the senior university. Regarding the students, the most important stakeholders of the course, they expressed opinions about their prior learning, motivation, and participation in the course. The view that there are some problems arising from the deficiencies in students' prior learning was frequently emphasized by the faculty members. Some related opinions are as follows:

"I realized that the university entrance exam is decisive. The questions from the students differ and become simpler." FM-6

"My course was a third-year course. Students need to grasp the basic courses very well. I felt the inadequacy in those courses -I sometimes feel it here too, but- I felt it very much in that period." FM-4

The faculty members' opinions regarding the motivation and participation of the students in the courses differed considerably from each other. While some faculty members emphasized that student motivation and participation were high in the courses, others expressed their dissatisfaction with this issue.

"Since it is crowded and distance education, we do not know how much of what we explain is passed. There is not even a question from the students." FM-2

"The number of students participating in the lesson was very low. When I asked a question, I got answers from 2-3 students. The reluctance of the students decreased both the motivation of the teacher and the effectiveness of the lesson." FM-4

"The motivation of the students was even higher. There was no difference between them and our students in terms of performance." FM-1

"The students were very successful, they were good. They are deprived of some things." FM-3

"The first term I entered, the class was very interesting. It was successful. Their level of readiness was low. But they were trying to learn. But the last ones were a bit weaker. They were very respectful." FM-5

"The students were very happy. Their motivation was high." FM-6

These aforementioned differences may be thought to be because the motivation and participation of the students vary between departments or even between different classes of the same department.

General Opinions and Suggestions

The general opinions and suggestions of the students and faculty members regarding the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education, Training, and Research Support Programme are explained below.

The students' general opinions and suggestions: The general opinions and suggestions of the students about the courses carried out in the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme are shown in Figure 5.

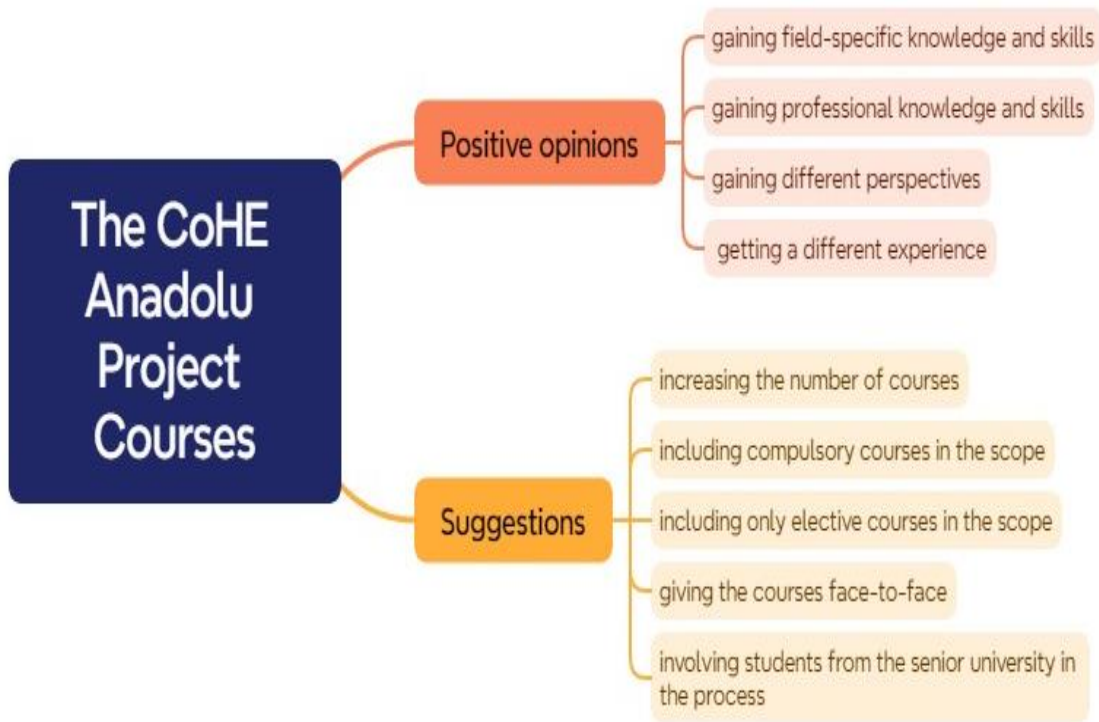

Figure 5. General opinions and suggestions of junior university students on the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project education and research support programme

As seen in Figure 5, the students expressed mostly positive opinions, focusing on the knowledge and skills they gained through the courses they received from the senior university as part of the project. Students emphasized that they gained important knowledge and skills, especially in terms of professional and academic aspects. For example; S-7 "The courses we took from a higher quality university were very good for us to have more permanent and higher quality knowledge. I think that I got enough efficiency from those courses, which will take me one step forward in terms of academic and professional aspects.", S-15 "Taking courses from different professors was more informative for my future professional life". In addition, it was frequently emphasized by the students that these courses gave them different perspectives. S-4 "In these courses, we received very productive information and our horizons broadened." S-16 summarised the views of many other students with the following sentences: "I think it did not increase our academic knowledge, different perspectives and respect and desire for the profession." Finally, the students stated that the project offered them a "different experience". When analyzing the students' opinions, it can be seen that they think that the difference of this experience is due to the fact that the course instructors are "professors, experts in the field, experienced and well equipped". For example, S-30 "I felt lucky to take courses from very well-equipped faculty members." S-28 explained this experience with the expression: "We met with professors and took lessons from them".

On the other hand, negative opinions about the project were also expressed by the students, albeit with a very low frequency. These negative opinions are related to the fact that the courses they took did not make any contribution to them. However, one of the students explained this situation as

"I think it did not make a contribution that I was aware of" (S-34). This statement can be interpreted as the student was not determined in this opinion.

Finally, the students were asked for their suggestions regarding the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme. Almost all of the students stated that the scope of this project should be expanded and continued. S-7 *"I think that this application should be continued. It is a good practice for my friends after me to benefit from it."*, S-17 *"I think it should continue, it is a very good practice and I strongly recommend that this practice be expanded and continued."* They emphasized that they were determined in their opinions. In addition, some students suggested that some compulsory and some elective courses should be included in the scope. On the other hand, some students suggested that the courses should be held face-to-face to "be more effective" (S-33) and "increase interaction" (S-11). Finally, the students frequently suggested that students from senior universities should be included in the project. The students based these opinions on various reasons. For example, S-33 said, *"We can interact with the students of the senior university in the lessons."* and S-42 said, *"It can be expanded and even students from two universities can help each other with the course. Thus, both social and academic development can be achieved."* They expressed their desire to interact with their peers at the senior university.

The faculty members' general opinions, problems they experienced, and their suggestions: When the senior university faculty members were asked to express their general opinions about the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme, they explained their opinions about the project, the problems they experienced and their suggestions for the project to be more effective.

The Faculty Members' Opinions about The Project: Faculty members commented that they were pleased to be able to support the development of students at another university by giving courses through this project, and that the project had also contributed to their own development.

"It is an important opportunity for both sides. The students there are very valuable for us. They will be our colleagues in the future and we need to win them over. This is how we satisfied ourselves with this project."

FM-3

"It is a great chance for students. They can take lessons from professors of the university which they cannot have the chance to attend in terms of points. " FM-5

"It is also important for us in terms of professional development." FM-4

"I would like to continue teaching. It also contributes to us." FM-6

The Problems Experienced by Faculty Members in The Project: The faculty members explained in detail the problems they experienced during the teaching-learning process, especially just before the start of

the academic period. These problems can be generally categorized as problems arising from the lack of coordination with the junior university, technical problems, and problems related to salary payment:

The faculty members explained the problems arising from the lack of coordination at the junior university as follows: *"It is like we are forced to serve the other university. There is no news from the other side before the start of the semester. It is as if we want it very much. We announce that the system will be opened."* FM-2, *"I had difficulty because I was one of the first faculty members. We could not find a counterpart on the other side. We intended to do business. We did not know where to call or who to contact. There was a coordination disorder. OK, it is a duty for us, but it should also be owned by the other side."* FM-3, *"The teachers there did not take ownership. I expected some sacrifices from them, but we didn't receive the necessary interest and support. ... We didn't open MA and PhD courses here, we gave lectures there. We are educators. Believe me, we didn't spend a minute idle. I made more effort to teach than here. I took extra care. I went to class sick... I did not have any problems in terms of students, but the teaching is terrible."* FM-4. With these statements, they explained both the problems and the sources of the problem. Faculty members expected the junior university to facilitate the process in the courses they started with a special effort, but these expectations were not met. In addition, the faculty members also explained the technical problems experienced during the teaching process at the junior university with the statements of FM-5 *"We could not enter the system. No one helped us. The faculty members there did not take ownership.... The effort to enter the course, the effort to make exams, the effort to enter grades, the effort to get paid was very tiring"*.

On the other hand, some of the problems experienced by the faculty members during the process were as follows: *"One day they did not gather the faculty members who attended the class and held a meeting. They were not asked if there were any problems."* FM-5. It can be stated that these problems stemmed from the lack of coordination in their universities.

Finally, another important problem mentioned by the faculty members is related to course fees. Some of the faculty members stated that they did not receive course fees, while others stated that they received less than the foreseen fees. With the statement of FM-1 *"I received course fees, but there were some of our friends who did not."*, it is understood that there is no standardized practice in terms of payment of fees.

Regarding the characterization of the situation of not receiving course fees as a problem, the opinions of the faculty members differ. While some of the faculty members emphasized that this was a problem with the statement *"It is unacceptable to give lectures under the name of volunteer without being paid during the semester."* FM-2, some of them stated that they did not see this as a problem with the following statements: *"I didn't think that we would be paid, we had no expectations."* FM-3, *"They also asked for some of the fee back. I returned it, the fee is not a problem. I would take the class even if it was not paid, it is a good project"* FM-6. On the other hand, some of the faculty members think that it is a problem that they are not supported morally rather than not being paid course fees. For example, FM-3 said, *"No one patted us on*

the back in a spiritual sense. We had no material gain. " and FM-2 "We did not receive a dry thank you, so there is no spiritual dimension." It is understood that they see the lack of positive feedback from the relevant universities regarding their contributions to the project as a problem.

These problems experienced by the faculty members are also determinative of their general views on the project. For example; FM-5 "I entered the course that I will not enter again because I thought there was a need there, but I would not enter it even if the rector said so.", FM-2 "I do not support it. There is a one-sided cooperation. We provide free labour support."

The Faculty Members' Suggestions about The Project: The faculty members made some suggestions to both solve the problems they experienced in the process and increase the effectiveness of the project. Regarding the solution to the problems experienced by the faculty members, FM-5 "There should be routine meetings with the faculty members.", FM-4 "We should have received more support from the other university. There should have been closer communication. Co-operation-communication should be established." FM-3 "In the beginning, there should be an orientation, acquaintance meeting. The student should also know about this project. The students should know about this project." One of the faculty members (FM-5) emphasized that the project should have been coordinated by CoHE and said, "If this is a project of CoHE, it should have been supervised. The responsibility was completely on the instructor."

Their suggestions to increase the effectiveness of the project generally focus on increasing the interaction between senior and junior university students. These suggestions are as follows: organizing online meetings, organizing activities at the senior university campus, and visiting the junior university campus by the faculty members. In addition, the faculty members emphasized that in this way, interaction between junior university students and other faculty members would be ensured.

"Online meetings can also be organized... In addition to academic activities, there should be social activities. A joint professional event, or a student symposium can be organized. Students and academics here should also mingle." FM-3

"Student-student interaction should be prepared. It can be an online interaction. They can come to our university." FM-4

"You can go there one day a term. It would be more effective. We wanted to go but we were not invited. There was no interest from the administration." FM-5

"Conferences, seminars, university visits can be organized" FM-6

Results

As part of the education and training dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme, the first reactions of the faculty members of the universities described as "senior universities" and the students of the universities described as "junior universities" regarding the education and training dimension of the project, their opinions on the courses carried out in the

education and training dimension of the project and their general opinions and suggestions regarding the project were determined. Based on the findings of this study, important conclusions were reached in the “education and training” dimension of the CoHE Anatolia Project Education and Research Support Programme.

One of the study results is that the first reactions of the junior university students who expressed their opinions about the project were mostly positive. Students describe this project as an “opportunity” that will enrich their undergraduate education. According to them, this project is an opportunity because they will take courses from “good, qualified, well-equipped” faculty members of a “well-established, different, good” university. In various studies on the Farabi programme, a cooperation project continued between 2014-2020 by CoHE, the students have associated taking courses from another university with their desire to receive a more qualified education (Gökçek, 2013; Oktan, 2010; Sever, 2015; Şahin et al., 2017). The similarity between the findings of the current study and Sever's (2015) study, which are similar especially in terms of the universities included in the scope, draws attention. As determined by Sever (2015), the students want to take courses from a different university by applying to the exchange programme for reasons such as the university's reputation, limited opportunities at their university, and the high quality of the courses and faculty members. Gökçek (2013) found that the students participating in the Farabi programme from various universities to Karadeniz Technical University Faculty of Education applied to the cooperation project for reasons such as getting to know a different university environment, studying at the university of their choice, and receiving a quality education. Similarly, in the study of Özel et al. (2014), it was revealed that prospective primary school teachers prefer the university they will go to with the exchange programme to be a university that has made a name for itself. One of the common results in the current study and other studies is related to students' perceptions of universities. It is seen that students welcome the opportunity to take courses from universities that they find more qualified.

Another important result of the study is that the students are very satisfied with the courses they take within the programme. The students emphasized all the courses they took from the senior university were effective and expressed their satisfaction with the courses by focusing on the teaching-learning process, content, assessment-evaluation, and faculty members. Among the reasons why the students were satisfied with the teaching-learning process of the course were that the courses enabled them to participate despite being online and that the interaction was high. Among the problems identified regarding distance education courses in higher education, there is lack of communication (Güven and Uçar, 2021; Serçemeli and Kurnaz, 2020), lack of active participation in the courses, and weak student-faculty members, student-student interaction (Genç and Gümrükçüoğlu, 2020) are frequently emphasized. However, in the current study, the students expressed their satisfaction with online courses based on their participation in the course and high interaction. In addition, these features emphasized by the students regarding the teaching-learning process of the course show that the

relevant expectations of university students are also valid for the students as part of this study. For example, Hadımlı et al. (2023) suggest the use of active learning methods in distance education in the context of increasing quality and student satisfaction in distance education. Active learning methods are among the most effective methods in ensuring students' participation in the courses and increasing interaction, which is emphasized in the current study. This result shows that the quality of the courses as part of the project is also high in terms of educational processing.

As a result of the study, it has been determined that junior university students are satisfied with the content of the courses because they are important and useful and cover the subjects necessary for their professions. The sources of satisfaction here also show students' expectations about university education. In the meta-synthesis study conducted by Hayırsever and İlhan (2022), one of the most frequently emphasized expectations of university students from their universities, which has not changed over time, is to prepare them for the profession. It is seen that junior university students are satisfied with the courses they take as part of the CoHE Anatolia Project because they meet these expectations.

Finally, junior university students' satisfaction with the exams and assignments given for assessment and evaluation purposes in the courses as part of the project was determined. The reasons for their satisfaction in this regard are that the assessment and evaluation component is appropriate to the purpose/content of the course and that it is evaluated fairly. These qualities emphasized by the students are among the basic features of assessment-evaluation. However, as stated by the students in several studies, there are various problems in the assessment-evaluation process in distance education (Yağan, 2021), and in the current study, the students emphasized that there were no such problems and expressed their satisfaction.

In the study, it was concluded that the faculty members were especially pleased to teach students at a different university and contribute to their development, but they had to struggle with many negativities and problems they experienced during the project process. They experienced technical and non-payment problems arising from the lack of coordination with the junior university. Faculty members who were assigned to give courses from the "senior university" started to lecture with the motivation of benefiting students at a different university with this project, but the lack of infrastructure, lack of material, and moral support caused them to experience difficulties in the project process. For inter-university cooperation to be effective, such conditions as clearly defining the roles/responsibilities of each institution, and providing effective management and staff support need to be fulfilled (Barnett et al., 2010). However, it can be stated that the problems experienced by the faculty members as part of the project stem from the failure to fulfill the conditions emphasized by Barnett et al. (2010).

One of the most striking results of the study is that the faculty members who are assigned to give courses from the “senior university” cannot be supported financially and morally. Considering their teaching and research loads, giving courses as part of the CoHE Anatolia Project to these faculty members increases their already heavy workload and can be challenging. In this case, they should be rewarded financially and morally. There is no established literature on how to reward faculty members involved in cooperation projects (Eddy, 2010). No such arrangement was also made as part of the CoHE Anatolia Project, which was analyzed in the current study. On the other hand, as a result of the current study, it is clear that the faculty members expect to be rewarded morally beyond material rewards, but the fact that these expectations are not met will negatively affect the motivation of faculty members.

Another important result of the study is the suggestions made by the faculty members. Focusing on increasing the interaction between senior and junior university students, they suggested online meetings should be organized and activities should be held on the campus of the senior university. Such suggestions are important in terms of revealing the possibility of transforming the cooperation in the CoHE Anatolia Project into mutual benefit.

As the competition between universities accelerates, national and international cooperation is increasing day by day. However, it is important to make these collaborations sustainable, both in terms of cooperation within Turkish higher education and in other countries and at the international level. In the current study, it is thought that the opinions and suggestions determined by focusing on the experiences of the two main stakeholders will be effective in establishing sustainable cooperation.

Suggestions

Based on the results of the study, the following suggestions for establishing sustainable cooperation can be made following the opinions and suggestions of both students and faculty members;

- Determining the scope and conditions clearly before establishing cooperation and establishing a mechanism to monitor compliance with them,
- Establishing coordination units to ensure cooperation between universities that are parties to cooperation projects,
- Organising regular meetings before and during the studies (courses, research, etc.) to be carried out as part of cooperation,
- Expanding the scope of cooperation to ensure interaction between students and faculty members as well as students of the universities in cooperation,
- Supporting the distance courses offered as part of the project with symposiums, panels, face-to-face courses, etc.

This study is limited to the education-training dimension of the Education and Research Support Programme of the CoHE Anadolu Project. Other dimensions and different cooperation programmes can be evaluated in future studies. In the current study, the evaluation was based on the

opinions of the students taking courses and the faculty members giving courses. Further studies can also be conducted to examine the views of other stakeholders such as senior management and administrative staff of the collaborating universities. In addition, the current study is limited to the two universities as part of the project, quantitative studies can be carried out by including all universities and determining a larger sample in the following studies.

Kaynakça

- Acar, M. (2012). Üniversitelerde yeniden yapılanmanın aciliyeti ve yeni üniversitelerin sorunları. *Eğitime Bakış Dergisi*, 8(23), 21-27.
- Aslan, B., & Jacobs, D. B. (2014). Erasmus student mobility: some good practices according to views of Ankara University exchange students. *Journal of Education and Future*, 5, 57-72.
- Arslan, S. (2013). Perspectives of the Turkish participants on Erasmus Exchange Programme. *Online Journal of Counseling & Education*, 2(2), 9-18.
- Barnett, B. G., Hall, G. E., Berg, J. H., & Camarena, M. M. (2010). A typology of partnership for promoting innovation. *Journal of School Leadership*, 20(1), 10-27.
- Chou, C. D. (2012). Building a successful partnership in higher education institutions. *International Journal of Information Systems and Change Management*, 6(1), 84-97. https://web.archive.org/web/20190309192659id_/http://pdfs.semanticscholar.org/fea0dc2e4710e60c56290ea6916efd4d08f1ffb7.pdf
- Creswell, J. W., & Clark, V. P. (2011). *Mixed methods research*. SAGE Publications.
- Cunningham, L. C., & Tedesco, L. A. (2001). Mission possible: Developing effective educational partnerships. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, 7(1&2), 79-89.
- Çelebi, N. ve Tatık, R. Ş. (2012). Öğretim Üyesi Yetiştirme Programındaki (ÖYP) araştırma görevlilerinin ÖYP'yi değerlendirmeleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(3), 127-136.
- Doğan, D. (2013). Yeni kurulan üniversitelerin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 108-116. <http://dx.doi.org/10.5961/jhes.2013.065>
- Eddy, P. L. (2010). *Partnerships and collaboration in higher education: AEHE*. John Wiley & Sons.
- Ekinci, C. E. (2009). Türkiye'de yükseköğretimde öğrenci harcama ve maliyetleri. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 119-133.
- Farrell, P. L., & Seifert, K. A. (2007). Lessons learned from a dual-enrollment partnership. *New Directions for Community Colleges*, 2007(139), 69-77. <http://dx.doi.org/10.1002/cc.294>
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Educational research: An introduction*. Longman Publishing.
- Genç, M. F. ve Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (COVID-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Turkish Studies*, 15(4), 403-422. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43798>
- Gökçek, T. (2013). Kültürleriçi bir yaklaşım: Farabi değişim programından yansımalar. *Eğitim ve Bilim*, 168(38), 245-259.
- Gundumogula, M. (2020). Importance of focus groups in qualitative research. *International Journal of Humanities and Social Science*, 8(11), 299-302. <http://dx.doi.org/10.24940/theijhss/2020/v8/i11/HS2011-082>

- Güven, S. ve Uçar, M., (2021). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Journal of Awareness*, 6(3), 165-183. <http://dx.doi.org/10.26809/joa.6.3.07>
- Güven, Z. Z. Ve Brewster, M. T. (2013). Öğretim üyesi yetiştirme programı strateji ve uygulamaları: Selçuk Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (29), 99-109.
- Hadımlı, A., Ersöz, H., İldaş, B., Kardeş, G. ve Öztürk Can, H. (2023). COVID -19 Pandemi sürecinde eğitim gören sağlık bilimleri son sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri ve tutumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 39(3), 402-411. <http://dx.doi.org/10.53490/egehemsire.1273430>
- Hanada, S., & Horie, M. (2021). Impact of the CAMPUS Asia initiative for developing Japanese students' attitude toward mutual understanding: a case study of the Japan-China-Korea trilateral exchange program. *Research in Comparative and International Education*, 16(3), 276-294. <https://doi.org/10.1177/17454999211039172>
- Hayırsever, F., & İlhan, E. (2022). Students' views, perceptions and expectations about university: Change over years. F. Mızıkacı & F. Bıkmaz (Ed.) In *Curriculum, Teachers & Technology: A Turkish Context* (pp.236-275). Cambridge Scholars.
- İlhan, E. ve Kalaycı, N. (2019). Yükseköğretimde öğretim programları nasıl değerlendirilmelidir? Dört aşamalı değerlendirme ve farklar modellerine dayalı tasarımlar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 349-362. <http://dx.doi.org/10.5961/jhes.2019.337>
- Karakütük, K. ve Özdemir, Y. (2011). Bilim İnsanı Yetiştirme Projesi (BİYEP) ve Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı'nın (ÖYP) değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 26-38.
- Kezar, A. (2005). Redesigning for collaboration within higher education institutions: An exploration into the developmental process. *Research in Higher Education*, 46(7), 831-860. <http://dx.doi.org/10.1007/s11162-004-6227-5>
- Kılavuz, F. ve Yanpar Yelken, T. (2022). Öğretmen adaylarının yurt dışı hareketlilik hakkındaki görüşleri. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 174-181. <http://dx.doi.org/10.32329/uad.1070290>
- Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, D. J. (2007). *Evaluating training programs: the four levels*. Berrett-Koehler.
- Korkut, H., Muştan, T. ve Yalçınkaya, M. (1999). Araştırma görevlilerinin sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(17), 19-36.
- Krueger, R. A. (2002). *Designing and conducting focus group interviews*. Erişim Adresi: <https://www.eiu.edu/ihec/Krueger-FocusGroupInterviews.pdf>
- Lefever-Davis, S., Johnson, C., & Pearman, C. (2007). Two sides of a partnership: egalitarianism and empowerment in school: university partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(4), 204-210. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/27548182>

- Maxwell, J., Bickman, L., & Rog, D. J. (2009). *The SAGE handbook of applied social research methods*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.9781483348858>.
- Oktan, V. (2010). Farabi değişim programı öğrencilerinin algılanan sosyal destekleri ile öznel iyi oluşlarının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 9(18), 55-66.
- Onwuegbuzie, A. J., Dickinson, W. B., Leech, N. L., & Zoran, A. G. (2009). Toward more rigor in focus group research: A new framework for collecting and analyzing focus group data. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(3), 1-21.
- Özdem, G. (2013). Yükseköğretim kurumlarında Erasmus programının değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 61-98.
- Özel, E., Bayındır, N. ve Demir, S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının Farabi programı farkındalık düzeyleri ve beklentileri. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 1(19), 183-197.
- Russell, J. F., & Flynn, R. B. (2000). Setting the stage for collaboration. *Peabody Journal of Education*, 75(3), 1-5. https://doi.org/10.1207/S15327930PJE7503_1
- Saban, A., Çenberci, S. ve Çenberci, E. (2019). Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına ilişkin farkındalıkları ve tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 438-453.
- Saraç, Y. (2021). *Yeni yükseköğretimde YÖK projeleri: Sunuş*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/anadolu-projesi-brosur.pdf>
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/utsobilder/issue/55152/741358#article_cite
- Sever, G. (2015). Music education division students' opinions on Farabi exchange programme. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 48(1), 215-232. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001359
- Sosyalfest. (2024). *Kurumsal paydaş iş birliği protokolü yapılan paydaşlar*. Erişim adresi: <https://sosyalfest.org/newpage.aspx>.
- Şahin, Ç., Demir, M. K. ve Arcagök, S. (2017). Öğretmen adaylarının Farabi Değişim Programı'na yönelik görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-12. <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.305734>
- Taş, İ. D., Koçer, E. ve Ulubey, Ö. (2016). Eğitim fakültesi araştırma görevlilerinin öğretim üyesi yetiştirme programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 6(2), 72-83.

- Toprak, M. A. (2021). University regions: cooperation between universities in Turkey. *International Journal of Geography and Geography Education*, 44, 203-217. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1548891>
- Ünal, M. (2016). Öğretim üyesive öğrencilerin AB Erasmus+ programını algılama durumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 581-598.
- Ünal, M. ve Özdemir, M. Ç. (2013). Avrupa Birliği öğrenci öğrenim hareketliliği programının bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2),153-182.
- Willis, K., Green, J., Daly, J., Williamson, L., & Bandyopadhyay, M., (2009). Perils and possibilities: achieving best evidence from focus groups in public health research. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 33(2), 131-136. <http://dx.doi.org/10.1111/j.17536405.2009.00358.x>.
- Yağan, S. A. (2021). Üniversite öğrencilerinin COVID-19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşleri. *Academic Platform Journal of Education and Change*, 4(1), 147-174. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1785693>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. The Guilford.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2005). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2019). *YÖK'ün yükseköğretimde dijital dönüşüm projesinde imzalar atıldı*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/agri-dijital-donusum-tanitim-toplantisi.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2021). *Yeni yükseköğretimde YÖK projeleri: YÖK Anadolu projesi*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/anadolu-projesi-brosur.pdf>
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2023). *Üniversitelerimiz*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2024a). *Farabi değişim programı*. Erişim adresi: <https://farabi.yok.gov.tr/ana-sayfa>
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2024b). *Öğretim üyesi yetiştirme programı (ÖYP) tarihçesi ve bugünkü durumu*. Erişim adresi: <https://oyp.yok.gov.tr/oyp-tarihce>